

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчальної роботи

_____ Л.І.Чорний
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ 2019 року
м.п.

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ»
для підготовки на другому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня магістра
за спеціальністю 262 Правоохоронна діяльність
галузі знань 26 Цивільна безпека
за заочною формою навчання**

м. Хмельницький
2019

ЗМІСТ

	Стор.
1. Структура вивчення навчальної дисципліни	3
1.1. Тематичний план навчальної дисципліни	3
1.2. Лекції	4
1.3. Семінарські заняття	7
1.4. Самостійна робота студентів	14
1.5. Підсумковий контроль	23
2. Схема нарахування балів	25
3. Рекомендовані джерела	27
4. Інформаційні ресурси в Інтернеті	36

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин					
		заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі				
Лекції	Сем. (прак).		Лабор.	Ін.зав.	СРС		
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Загальні положення про права людини	11	1	-	-	-	10
2.	Захист прав людини в діяльності Організації Об'єднаних Націй	5	1	1	-	-	3
3.	Захист прав людини в Європі	6	1	1	-	-	4
4.	Інші регіональні системи захисту прав людини	11	1		-	-	10
5.	Право на життя	6	1	1	-	-	4
6.	Заборона катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведінки та покарання	6	1	1	-	-	4
7.	Право на свободу та особисту недоторканість	11	1		-	-	10
8.	Право на повагу до приватного та сімейного життя, житла та кореспонденції	11	1		-	-	10
9.	Свобода думки, совісті і релігії	11	1		-	-	10
10.	Свобода вираження поглядів	11	1		-	-	10
11.	Свобода зібрань та об'єднання	11	1		-	-	10
12.	Право на власність	11	1		-	-	10
13.	Заборона дискримінації	6	1	1	-	-	4
14.	Право на справедливий суд та ефективний засіб юридичного захисту	6	1	1	-	-	4
15.	Правомірне обмеження прав людини та відступ держав від своїх зобов'язань у сфері прав людини в надзвичайних ситуаціях	6	1	1	-	-	4
16.	Міжнародний захист окремих категорій та груп осіб	6	1	1	-	-	4
	Всього годин:	120	16	8	-	-	111

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин
1	2	3
1.	Загальні положення про права людини	1
1.1.	Еволюція поняття «права людини». Універсальність і регіональність прав людини. Зміст та обсяг прав і свобод людини: ідеї і принципи, норми і цінності, система заохочення і захисту.	
1.2.	Обсяг прав і свобод людини: зміст можливостей, особливості носіїв прав, специфіка об'єктів цих прав.	
1.3.	Покоління прав людини та їх принципова відмінність.	
1.4.	Поняття «міжнародні стандарти прав людини». Класифікація міжнародних стандартів прав людини: за онтологічним статусом (номінальні та фактичні), за сферою дії (всесвітні та регіональні), за характером обов'язковості впровадження (юридичні та морально-політичні).	
1.5.	Рівні механізму захисту прав людини: національні механізми захисту прав людини та міжнародні механізми захисту прав людини (регіональні та універсальні)	
1.6.	Національна імплементація міжнародних стандартів прав людини.	
2.	Захист прав людини в діяльності Організації Об'єднаних Націй	1
2.1.	Історія виникнення міжнародного співробітництва з прав людини	
2.2.	Завдання та мета ООН стосовно прав людини.	
2.3.	Економічний і Соціальний комітети ради ООН.	
2.4.	Комітет ООН з прав людини. Інші комітети і комісії що діють у складі ООН	
3.	Захист прав людини в Європі	1
3.1.	Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод (1950 р.): історичні причини й умови прийняття; вихідні засади; протоколи до Конвенції.	
3.2.	Статутні органи Ради Європи у сфері захисту людських прав.	
3.3.	Європейський суд з прав людини: порядок утворення, склад, структура, компетенція, форми і порядок діяльності.	
3.4.	Проблеми виконання рішень Європейського суду з прав людини в Україні.	
4.	Інші регіональні системи захисту прав людини	1
4.1.	Міжамериканська система захисту прав людини: Міжамериканська комісія з прав людини, Міжамериканський суд з прав людини.	
4.2.	Африканська система захисту прав людини: Африканська комісія з прав людини, Африканський суд з прав людини.	
4.3.	Арабська система захисту прав людини: Арабська комісія з прав людини, Арабський суд з прав людини.	
5.	Право на життя.	1
5.1.	Ретроспективна еволюція права на життя.	
5.2.	Універсальність та регіональність права на життя. Обсяг та складові права на життя згідно з фундаментальними документами у сфері прав людини.	
5.3.	Позитивні та негативні зобов'язання держав щодо реалізації права на життя.	
5.4.	Сфера застосування ст. 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод	

6.	Заборона катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання	1
6.1.	Ретроспективна еволюція заборони катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання. Універсальність та регіональність права на гідність.	
6.2.	Обсяг та складові заборони катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання згідно з фундаментальними документами у сфері прав людини.	
6.3.	Позитивні та негативні зобов'язання держави щодо заборони катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження чи покарання.	
6.4.	Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню.	
7.	Право на свободу та особисту недоторканість	1
7.1.	Обсяг, складові права на свободу та особисту недоторканість. Сфера застосування ст. 5 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.	
7.2.	Позитивні та негативні зобов'язання держав щодо права на свободу та особисту недоторканість.	
7.3.	Поняття, зміст та обмеження права на свободу пересування та права на вільний вибір місця проживання.	
7.4.	Позбавлення свободи згідно зі ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.	
7.5.	Європейські стандарти у сфері міграції.	
8.	Право на повагу до приватного та сімейного життя, житла та кореспонденції	1
8.1.	Обсяг, складові права на повагу до приватного й сімейного життя, житла та кореспонденції. Сфера застосування ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.	
8.2.	Позитивні та негативні зобов'язання держав щодо реалізації права на повагу до приватного й сімейного життя, житла та кореспонденції.	
8.3.	Концепція «приватність», «житла», «кореспонденції» у розумінні ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.	
8.4.	Репутація і честь особи як сфера захисту приватного життя, гарантованого ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.	
9.	Свобода думки, совісті і релігії	1
9.1.	Еволюція права на свободу думки, слова, совісті і віросповідання.	
9.2.	Сфера застосування ст. 9 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.	
9.3.	Позитивні та негативні зобов'язання держави щодо реалізації права на свободу думки, совісті і релігії.	
9.4.	Принцип ідеологічного нейтралітету як основа реалізації права на свободу думки.	
9.5.	Обмеження права на свободу думки, совісті і релігії.	
10.	Свобода вираження поглядів	1
10.1.	Обсяг та складові права на свободу вираження поглядів.	
10.2.	Позитивні та негативні зобов'язання держави щодо реалізації права на свободу вираження поглядів.	
10.3.	Обмеження свободи вираження поглядів. Межі допустимої критики.	

11.	Свобода зібрань та об'єднання	1
11.1.	Свобода мирних зібрань та об'єднання як свобода комунікації. Сфера застосування ст. 11 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.	
11.2.	Позитивні та негативні зобов'язання держави щодо реалізації права на свободу зібрань та об'єднання.	
11.3.	Принципи реалізації права на свободу зібрань.	
11.4.	Обмеження права на свободу зібрань та об'єднання. Обмежувальні заходи (обмежувальне рішення адміністративного суду). Умови виправданості втручання держави у сферу реалізації права на свободу зібрань та об'єднання.	
12.	Право на власність	1
12.1.	Обсяг, складові права на вільне володіння власністю. Концепція «майна» у розумінні Протоколу № 1 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Зміст «права на власність» відповідно до Протоколу № 1 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.	
12.2.	Позитивні та негативні зобов'язання держави щодо реалізації права на вільне володіння власністю.	
12.3.	Умови правомірності та межі допустимості втручання у право на вільне володіння власністю.	
13.	Заборона дискримінації	1
13.1.	Поняття та форми дискримінації.	
13.2.	Обсяг та складові заборони дискримінації. Міжнародно-правові механізми заборони дискримінації.	
13.3.	Ознаки за якими заборонена дискримінація. Сфера застосування ст. 14 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.	
13.4.	Дискримінація як мета і засіб у тоталітарних державах. Межі розсуду держави у справах про дискримінацію.	
13.5.	Позитивні та негативні зобов'язання держави щодо заборони дискримінації.	
13.6.	Стандарти доведення у справах про дискримінацію.	
14.	Право на справедливий суд та ефективний засіб юридичного захисту	1
6.1.	Поняття «права на справедливий суд».	
6.2.	Позитивні та негативні зобов'язання держави щодо реалізації права на справедливий суд.	
6.3.	Обсяг та складові права на справедливий суд.	
15.	Правомірне обмеження прав людини та відступ держав від своїх зобов'язань у сфері прав людини в надзвичайних ситуаціях	1
15.1.	Межі здійснення прав людини. Правомірне обмеження прав людини державою.	
15.2.	Матеріальні та процедурні умови правомірного обмеження прав людини в надзвичайних ситуаціях.	
15.3.	Правомірне обмеження прав людини згідно Конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод.	
15.4.	Відступ держав від своїх зобов'язань у сфері прав людини в надзвичайних ситуаціях: поняття, мета, принципи, умови, строк.	
16.	Міжнародний захист окремих категорій та груп осіб	1

16.1.	Захист прав осіб, що належать до національних та мовних меншин.	
16.2.	Захист прав корінних народів.	
16.3.	Захист прав жінок.	
16.4.	Захист прав дітей.	
16.5.	Захист прав осіб з інвалідністю.	
16.6.	Захист прав мігрантів, що працюють.	
16.7.	Захист прав біженців.	
16.8.	Захист прав ув'язнених осіб.	
16.9.	Захист прав пацієнтів.	
	Усього	16

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1

Теми 2-3. Захист прав людини в діяльності Організації Об'єднаних Націй.

Питання для усного опитування та дискусії

- 1.1. Система міжнародних органів щодо забезпечення та захисту прав людини.
- 1.2. Структура ООН. Завдання та мета ООН стосовно прав людини.
- 1.3. Управління Верховного Комісара ООН з прав людини.
- 1.4. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод (1950 р.): історичні причини й умови прийняття; вихідні засади; протоколи до Конвенції;
- 1.5. Місце ЄКПЛ у національних системах джерел права держав-членів Ради Європи.
- 1.6. Європейський суд з прав людини: порядок утворення, склад, структура, компетенція, форми і порядок діяльності.
- 1.7. Право на звернення до Європейського суду з прав людини. Умови прийнятності заяви до розгляду Європейським судом з прав людини. Індивідуальні міри відновлення порушених прав, справедлива сатисфакція.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: ООН, комітет ООН, комісія ООН, Верховний Комісар ООН, Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод, європейська система захисту прав людини, Європейський суд з прав людини, критерії прийнятності заяви до ЄСПЛ, рішення ЄСПЛ.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

ООН є універсальною міжурядовою міжнародною організацією, яка допомагає державам світу знаходити шляхи врегулювання проблем і спорів і вирішувати нагальні завдання, з якими повсякденно стикаються люди. Основою діяльності ООН є Статут - міжнародний договір, згідно з яким держави-члени зобов'язуються, зокрема, приймати спільні заходи, спрямовані на заохочення і захист прав людини в усьому світі.

Генеральна Асамблея, яку іноді називають найближчим аналогом всесвітнього парламенту, є головним дорадчим органом ООН. У ній представлені всі держави-члени, кожне з яких має один голос. Асамблея збирається на чергову сесію з середини вересня до середини грудня і має право обговорювати всі питання в рамках Статуту ООН. Зокрема, Генеральна Асамблея складає рекомендації з метою «сприяння здійсненню прав людини та основних свобод для всіх, незалежно від раси, статі, мови і релігії». Вона не може змусити жоден уряд підкоритися її рішенням, однак її рекомендації мають вагу як відображення світової громадської думки. Починаючи з 1948 року Генеральна Асамблея прийняла безліч декларацій і конвенцій з питань прав людини. Питання прав людини обговорюються в Третньому комітеті

Генеральної Асамблеї. Прийняті Комітетом проекти резолюцій і рішень виносяться на розгляд пленарного засідання Генеральної Асамблеї і приймаються простою більшістю голосів. Економічна і соціальна рада (ЕКОСОП) «уповноважується скласти рекомендації з метою заохочення поваги та дотримання прав людини і основних свобод для всіх», а також створює комісії в економічній і соціальній сферах із заохочення прав людини. ЕКОСОП може готувати для подання Генеральній Асамблеї проекти конвенцій і скликати міжнародні конференції з питань прав людини. Багато стандартів та механізми в галузі прав людини було прийнято (засновані) резолюціями та рішеннями ЕКОСОП.

Діяльність ООН в сфері прав людини спрямована на заохочення і захист прав людини щодо будь-якої особи і в будь-якій точці планети. Реалізація таких завдань здійснюється через систему інститутів і спеціалізованих установ ООН в сфері прав людини і включає в себе різні структури і механізми, спільною метою для кожного з яких є захист і розвиток узгоджених міжнародним співтовариством прав людини: громадянських, культурних, економічних, політичних і соціальних - всіх тих прав, які були проголошені у Загальній декларації прав людини.

Для розуміння особливостей діяльності ООН студентам необхідно осмислити структура та повноваження усіх створених в межах ООН структур в сфері захисту прав людини, наслідки прийнятих ними рішень, проаналізувати низку нормативних актів, що ними прийнята чи розроблена.

Ухвалення Конвенції слідувало за ратифікацією Загальної декларації прав людини 1948 р. Однак, будучи її продовженням і розвитком, ЄКПЛ не тільки проголосила основоположні права і свободи людини, а й створила ефективний механізм їх захисту, який є найбільш прогресивним в світі. Принципово новим і важливим для ЄКПЛ стала відмова від традиційних уявлень про компетенцію постійних міжнародних судових органів як обмеженою виключно спорами між державами. Іншою основоположною рисою ЄКПЛ є можливість прямого звернення громадян в створену нею наднаціональну юрисдикцію, в зв'язку з чим судовий захист їх прав перестав бути винятковою прерогативою держав. Тим самим фізичним особам вперше було надано статус суб'єкта міжнародного права. У ЄКПЛ визначені основоположні принципи, що стосуються прав людини. Їх значення полягає в тому, що всі конкретні норми в законодавстві держав-учасниць повинні розроблятися відповідно до цих принципів, які одночасно є критерієм їх законності. Правова система кожної країни-члена Ради Європи, включаючи Україну, зобов'язана закріплювати основоположні принципи, зафіксовані в ЄКПЛ. До їх числа належать демократичні принципи організації і діяльності будь-якої державної влади: народовладдя, поділ влади, верховенство права і наявність незалежних судових органів.

Опрацюючи критерії прийнятності заяв до ЄСПЛ, студентам корисно буде не тільки опрацювати теорію таких критеріїв через аналіз рішень ЄСПЛ, але спробувати проаналізувати прийнятність заяв через сукупність питань практичного спрямування:

1. Чи стосується заява порушення права, гарантованого ЄКПЛ або ратифікованим відповідною державою Протоколом до неї?
2. Допущено це порушення державою, проти якої може бути подана скарга до ЄСПЛ?
3. Допущено це порушення в період дії щодо даної держави ЄКПЛ або відповідного Протоколу до неї?
4. Чи перебувала особа під юрисдикцією держави-відповідача в період, коли стосовно цієї особи було допущено порушення?
5. Чи подається заява приватною особою, яка зберігає статус жертви, яка може звернутися до ЄСПЛ, або в інтересах такої жертви?
6. Чи подається заява після вичерпання внутрішньодержавних засобів правового захисту від порушення (при наявності таких)?
7. Чи подається заява протягом шести місяців з моменту вичерпання внутрішньодержавних засобів правового захисту від порушення, а в разі їх відсутності - протягом шести місяців з моменту порушення?
8. Чи вказані в заяві всі необхідні відомості про жертву порушення, чи підписана вона заявником або його представником?

9. Чи відсутнє рішення ЄСПЛ за аналогічною по суті скаргою цієї ж особи на те ж саме порушення, і подається скарга тільки за однією процедурою міжнародного розслідування - ЄСПЛ?

10. Чи є заява обгрунтованою?

11. Чи відсутні ознаки зловживання заявником правом на звернення із заявою до ЄСПЛ?

12. Чи наявною є шкода, спричинена заявнику порушеним правом.

Також студентам важливо встановити проблеми виконання рішень Європейського суду з прав людини в Україні.

Семінарське заняття 2.

Теми 5-6. Право на життя. Заборона катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження та покарання.

Питання для усного опитування та дискусії

2.1. Ретроспективна еволюція права на життя та заборони катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження та покарання.

2.2. Універсальність та регіональність права на життя та заборони катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження та покарання.

2.3. Обсяг та складові права на життя та заборони катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження та покарання згідно з фундаментальними документами у сфері прав людини.

2.4. Позитивні та негативні зобов'язання держав щодо реалізації права на життя та заборони катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження та покарання.

2.5. Сфера застосування ст. 2 та ст. 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: право на життя; смертна кара; еутаназія; катування; нелюдське або таке, що принижує гідність, поведження чи покарання.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Обсяг та складові права на життя згідно з фундаментальними документами у сфері прав людини (Загальна декларація прав людини 1948 р., Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 р., Декларація прав американського штату Вірджинія 1776 р., Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р., Конвенція про права дитини 1989 р., Хартія фундаментальних прав Європейського Союзу 2000 р.).

Обсяг та складові заборони катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження та покарання згідно з фундаментальними документами у сфері прав людини (Загальна декларація прав людини 1948 р., Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 р., Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність видів поведження і покарання 1984 р., Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поведженню чи покаранню 1987 р., Конвенція Ради Європи про запобігання та боротьбу з насильством стосовно жінок та домашнім насильством 2011 р. та ін.).

Позитивні зобов'язання держав щодо реалізації права на життя. Реагування держави на загибель особи: проведення ефективного розслідування (справа «Макканн та інші проти Сполученого Королівства» (McCANN v. the United Kingdom) від 27 вересня 1995 р., заява

№ 18984/91; справа «Сергій Шевченко проти України» (*Sergey Shevchenko v. Ukraine*) від 4 квітня 2006 року, заява № 32478/02 ; справа «Мосендз проти України» (*Mosendz v. Ukraine*) від 17 січня 2013 року, заява № 52013/08), інституційна і практична незалежність розслідування (справа «Пол та Одрі Едвардс проти Сполученого Королівства» (*Paul and Audrey Edwards v. the United Kingdom*) від 14 березня 2002 р.), збереження доказів розслідування (справа «Гонгадзе проти України» (*Gongadze v. Ukraine*) від 8 листопада 2005 р., заява № 34056/02).

Сфера застосування ст. 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (усі випадки насильницької смерті чи зникнення особи; розслідування обставин смерті та зберігання матеріалів такого розслідування; планування та проведення операцій із застосування сили; виключно необхідне застосування сили; застосування зброї та спецзасобів; смерть під час військової служби; надзвичайні ситуації, бойові дій, військові навчання; загроза для життя у разі вислання (депортації, екстрадиції)).

Смертна кара: застосування та заборона (Арабська хартія прав людини 2004 р., Протокол № 13 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, щодо скасування смертної кари за всіх обставин 2002 р., Другий Факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, спрямований на скасування смертної кари 1989 р.). Право на евтаназію (право на смерть) (справа «Прітті проти Сполученого Королівства» (*Diane Pretty v. UK*) від 29 квітня 2002 р., заява № 2346/02). Право на штучне переривання вагітності (справа «Тисьонц проти Польщі» від 20 березня 2007 р., заява № 27617/04).

Співвідношення та критерії розмежування основних форм поведінки, що складають предмет регулювання ст. 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. – катування, нелюдське поводження та поведження, що принижує гідність. Абсолютний характер права гарантованого ст. 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Принцип «мінімального рівня жорстокості» (відносність оцінки та залежність від обставин конкретної справи). Справедлива сатисфакція жертвам катувань, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання.

Форми забороненого поводження в контексті затримання чи тримання під вартою: фізичне насильство (справа «Лопатін і Медведський (*Lopatin and Medvedskiy*) проти України» від 20 травня 2010 р., заява № 2278/03), (справа «Давидов та інші (*Davydov and others*) проти України» від 1 липня 2010 р., заява №№17674/02 і 39081/02), (справа «Сьорінг проти Сполученого Королівства» (*Soering Case v. the United Kingdom*) від 26 червня 1989 р., заява № 14038/88); психічні страждання (справа «Ірландія проти Сполученого Королівства» (*Ireland v. the United Kingdom*) від 18 січня 1978 р., серія А № 25).

Особливості порушення вимог ст. 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: тримання під вартою; методи ведення допиту; належна медична допомога; ризик зазнати поганого поводження за кордоном; поводження з родичами.

Негативні зобов'язання держави щодо заборони катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження чи покарання. Позитивні зобов'язання держави щодо заборони катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження чи покарання.

Європейські стандарти у сфері протидії насильству у сім'ї (розробка і впровадження швидких заходів реагування на насильство у сім'ї; криміналізація протиправних діянь, вчинених у сім'ї; запровадження спеціалізації фахівців, які надаватимуть жертвам насильства компетентну допомогу соціального, медико-соціального спрямування).

Семінарське заняття 3.

Теми 13-14. Заборона дискримінації. Право на справедливий суд та ефективний засіб юридичного захисту

Питання для усного опитування та дискусії

- 3.1. Поняття та форми дискримінації.
- 3.2. Обсяг та складові заборони дискримінації. Міжнародно-правові механізми заборони дискримінації.
- 3.3. Ознаки за якими заборонена дискримінація. Сфера застосування ст. 14 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

3.4. Дискримінація як мета і засіб у тоталітарних державах. Межі розсуду держави у справах про дискримінацію.

3.5. Позитивні та негативні зобов'язання держави щодо заборони дискримінації.

3.6. Поняття «права на справедливий суд».

3.7. Позитивні та негативні зобов'язання держави щодо реалізації права на справедливий суд.

8.3. Обсяг та складові права на справедливий суд

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: дискримінація, форми дискримінації, пряма та непряма дискримінація, заборона дискримінації, суд, справедливий суд, строки розгляду, законність рішення

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Загальна декларація прав людини 1948 р в ст. 7 закріпила, що всі люди рівні перед законом і мають право, без будь-якої різниці, на рівний їх захист законом. Всі люди мають право на рівний захист від якої б то не було дискримінації, що порушує цю Декларацію, і від якого б то не було підбурювання до такої дискримінації. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 р. в ст. 2 зобов'язав кожна державу поважати і забезпечувати всім особам в межах її території права, визнані в Пакті, без якої б то не було різниці, як-то: щодо раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних та інших переконань, національного і соціального походження, майнового стану, народження і за іншою ознакою. У ст. 3 Пакту окремо закріплено положення, що держави зобов'язуються забезпечити рівне право користування всіма громадянськими і політичними правами для чоловіків і жінок. Ст. 26 Пакту встановлює, що всі люди рівні перед законом і судом і мають право без будь-якої дискримінації на рівний захист законом, а також, що будь-яка форма дискримінації повинна бути заборонена законом, і закон повинен гарантувати всім особам рівний і ефективний захист проти дискримінації за будь-якою ознакою.

Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права містить заборону на дискримінацію щодо користування економічними, соціальними і культурними правами. Важливо звернути увагу на те, що перелік підстав, за якими заборонялося дискримінувати людей, поступово розширювався. Статут ООН (ст. 55) закликає держави до дотримання прав людини для всіх незалежно від раси, статі, мови і релігії. Ці чотири підстави виділяються найбільш часто і найбільш важливі, тому що нерозривно пов'язані з самоідентифікацією людини, її особистістю. Раса, стать, рідна мова і, як правило, релігія не вибираються людиною самостійно, а належать їй від народження, або привносяться з самого раннього дитинства сім'єю і місцевим співтовариством. При цьому раса людини, її етнічна приналежність є найбільш невід'ємною рисою ідентифікації особистості, оскільки абсолютно незалежна від волевиявлення людини і не може бути нею змінена.

Загальна декларація прав людини 1948 р. в ст. 2 розширює список неприпустимих підстав дискримінації, включаючи розбіжності у ставленні політичних та інших переконань, національного або соціального походження, майнового або іншого становища. У наступних документах список ще більш розширюється - до нього додаються інвалідність (Декларація про права інвалідів, п. 2) і дитячий вік (Конвенція про права дитини 1989 р, ст. 2). Держави, відповідно до Конвенції про права дитини, визнають і забезпечують всі права за кожною дитиною без будь-якої дискримінації, додаючи при цьому до вищеперелічених такі ознаки, як стан здоров'я, народження дитини, її батьків чи законних опікунів. Міжнародна конвенція про захист прав всіх трудящих, мігрантів і членів їх сімей в ст. 7 вимагає забезпечувати права ще однієї слабкозахищеної групи, яка часто піддається дискримінації, - трудових мігрантів.

Для належного опрацювання матеріалу необхідно встановити співвідношення понять: «дискримінація», «різниця у ставленні», «виняток у практиці», «нерівність», «перевага у порівнянні з іншими», «расизм», «апартеїд», «гендерна дискримінація». Пряма дискримінація як різне ставлення до осіб у подібних ситуаціях. Непряма дискримінація як однакове ставлення до осіб у різних ситуаціях.

Обсяг та складові заборони дискримінації. Ознаки за якими заборонена дискримінація. Сфера застосування ст. 14 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Дискримінація як мета і засіб у тоталітарних державах. Межі розсуду держави у справах про дискримінацію. Негативні зобов'язання держави щодо заборони дискримінації. Позитивні зобов'язання держави щодо заборони дискримінації.

Стандарти доведення у справах про дискримінацію. Практика Європейського суду з прав людини щодо заборони дискримінації: рівність між дітьми, статус позашлюбних дітей (справа «Маркс проти Бельгії» (*Marckx v. Belgium*) від 27 квітня 1979 р., заява № 6833/74), здійснення обов'язків присяжного засідателя (справа «Зарб Адамі проти Мальти» (*Zarb Adami v. Malta*) від 20 червня 2006 р., заява № 17209/02), отримання виплат через стан здоров'я (справа «Шулер-Цгратген проти Швейцарії» (*Schuler-Zgraggen v. Switzerland*) від 28 травня 1993 року, заява № 14518/89), обов'язок сплачувати грошову компенсацію відповідно до закону (справа «Карлгайнц Шмідт проти Німеччини» (*Karlheinz Schmidt v. Germany*) від 18 липня 1994 року, заява № 13580/88).

Для ефективного вивчення теми студентам необхідно звернутись до практики ЄСПЛ щодо обсягу та складових права на справедливий суд: суд встановлений законом, незалежний розгляд справи; неупереджений (безсторонній) розгляд справи; відкритість процесу та публічність проголошення рішення суду; доступ до суду; розгляд справи у розумні строки; рівність сторін у процесі; право особи, яка обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення на захист; обґрунтованість судового рішення.

Суд встановлений законом (справа «Сокурєнко і Стригун проти України» (*Sokurenko and Strugun v. Ukraine*) від 20.07.2006 р., заяви №№ 29458/04, 29465/04): належний склад суду; наявність достатніх повноважень для розгляду певної категорії справ та ухвалення відповідних рішень; повноважний склад суду (в т.ч. дотримання правил автоматизованого розподілу справ); дотримання правил підсудності.

Незалежність суду (справа «Олександр Волков проти України» (*Oleksandr Volkov v. Ukraine*), від 9.01.2013 р., заява № 21722/11): спосіб призначення та звільнення членів суду; терміни перебування на посаді судді; існування гарантій від зовнішнього тиску.

Неупередженість суду (справа «Паскал проти України» (*Paskal v. Ukraine*) від 15.12.2011 р., заява № 24652/04): суб'єктивні прояви (особисті переконання та поведінка окремого судді), об'єктивні прояви (відсутність будь-яких сумнівів у безсторонності судді).

Рівність сторін у судовому процесі (справа «Менчінська проти Росії» (*Menchinskaya v. Russia*) від 15.01.2009 р., заява № 42454/02): відсутність сприятливіших умов у наданні доказів та представленні позиції; розуміння «справедливого балансу» між сторонами, надання розумної можливості представляти справу у таких умовах, які не ставлять одну сторону в суттєво не вигідне становище стосовно другої сторони.

Доступність суду (справа «Трегубенко проти України» (*Tregubenko v. Ukraine*), рішення від 2.11.2004 р., заява № 61333/00): можливість подати заяву до суду; обов'язок суду розглянути справу по суті з винесенням остаточного рішення у справі; обов'язкове виконання рішення в розумний строк.

Критерії розумності строку (справа «Павлюлинець проти України» (*Pavlyulynets v. Ukraine*) від 6.09.2005 р., заява № 70767/01, п. 53; справа «Мороз та інші проти України» (*Moroz and others v. Ukraine*) від 21.12.2006 р., заява № 36545/02, п. 62): правова та фактична складність справи; поведінка заявника, а також інших осіб, які беруть участь у справі; поведінка органів державної влади, насамперед суду; характер процесу та його значення для заявника.

Право на захист (справа «Артико проти Італії» (*Artico v. Italy*) від 13.05.1980 р., заява № 6694/74): право захищати себе особисто; можливість обрати адвоката; право на безоплатне юридичне представництво за недостатності особистих коштів і в ситуації, коли цього вимагають інтереси правосуддя.

Семінарське заняття 4.

Теми 15-16. Правомірне обмеження прав людини та відступ держав від своїх зобов'язань у сфері прав людини в надзвичайних ситуаціях. Міжнародний захист окремих категорій та груп осіб

Питання для усного опитування та дискусії

4.1. Межі здійснення прав людини. Правомірне обмеження прав людини державою: поняття, мета, принципи, підстави, критерії. Абсолютні права і свободи людини.

4.2. Матеріальні умови правомірного обмеження прав людини в надзвичайних ситуаціях: виняткова загроза життю нації; неприпустимість відступу від основних людських прав; обмежена тривалість надзвичайного стану; дотримання принципів пропорційності і недискримінації.

4.3. Процедурні умови правомірного обмеження прав людини в надзвичайних ситуаціях: офіційне оголошення надзвичайного стану; повідомлення Генерального секретаря ООН або Генерального секретаря РЄ; парламентський контроль.

4.4. Правомірне обмеження прав людини згідно Конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод: під час надзвичайної ситуації; політичної діяльності іноземців; з метою заборони зловживання правами.

4.5. Відступ держав від своїх зобов'язань у сфері прав людини в надзвичайних ситуаціях: поняття, мета, принципи, умови, строк.

4.6. Захист прав осіб, що належать до національних та мовних меншин.

4.7. Захист прав жінок та дітей

4.8. Захист прав дітей.

4.9. Захист прав осіб з інвалідністю.

4.10. Захист прав мігрантів, що працюють, біженців

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: межі здійснення прав людини, абсолютні права людини, правомірне обмеження, національні меншини, мовні меншини, корінні народи, особи з інвалідністю, мігранти, біженці, пацієнти.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Відповідно до Загальної декларації прав людини 1948 р. винятковими цілями обмеження прав і свобод людини є забезпечення належного визнання і поваги прав і свобод інших і задоволення справедливих вимог моралі, громадського порядку і загального добробуту в демократичному суспільстві. Міжнародним пактом про економічні, соціальні і культурні права 1966 р. закріплено, що держава може встановлювати тільки такі обмеження прав, які визначаються законом, і лише остільки, оскільки це сумісно з природою зазначених прав, і виключно з метою сприяти загальному добробуту в демократичному суспільстві.

У Європейській конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. можна помітити, що цілі обмежень істотно розширені і вводяться з метою підтримки державної та громадської безпеки або економічного добробуту країни; запобігання заворушенням чи злочинам; охорони здоров'я або моралі чи з метою захисту прав і свобод інших осіб; охорони національної безпеки, територіальної цілісності; захисту репутації інших осіб; запобігання розголошенню конфіденційної інформації; підтримання авторитету і неупередженості судових органів.

Йоганнесбурзькими принципами встановлені принципи обмеження прав і свобод, зокрема: «Принцип 1. Всі обмеження визначаються законом» і «Принцип 2. Захист законних інтересів національної безпеки». Сіракузькі принципи тлумачення обмежень і відступів від

положень Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 р. встановлюють принципи, які повинні бути «визначені законом», «в демократичному суспільстві» та інші. Паризькі мінімальні стандарти щодо прав людини у разі крайньої необхідності встановлюють обмеження прав і свобод.

До сьогодні продовжує залишатися відкритим питання про критерії, які дозволяли б визначити правомірність обмеження прав і свобод людини. На наш погляд, обмеження прав повинно здійснюватися шляхом встановлення меж обмежень і умов правомірності. Критерії (оцінка ступеня дотримання конституційно-правових заходів при встановленні та застосуванні обмежень) повинні визначатися міжнародними стандартами в сфері прав людини.

Під межами обмежень прав слід розуміти межі допустимості встановлення обмежень, засновані на принципах необхідності, справедливості, пропорційності, законності, рівності прав і свобод. Під обмеженнями прав і свобод особи розуміються виняткові заходи встановлення допустимих меж реалізації особою своїх прав і свобод, засновані на законі і в чітко передбачених конституційних цілях. Відповідно до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 р., ні за яких обставин не можуть бути обмежені такі права, як право на життя, право не піддаватися жорстокому, нелюдському поводженню, право не піддаватися без згоди медичним або науковим дослідженням, право не перебувати в рабстві, право не піддаватися позбавленню волі за невиконання будь-якого договірною зобов'язання, право не нести відповідальність за діяння, які на час їх вчинення не становили кримінального правопорушення, право на визнання правосуб'єктності, свобода думки, совісті і релігії.

Конвенція про захист прав людини і його основних свобод 1950 р. не допускає відступ від зобов'язань за такими статтями: стаття 2 (право на життя), «за винятком позбавлення життя в результаті правомірних воєнних дій»; стаття 3 (свобода від катувань); пункт 1 статті 4 (свобода від рабства); і стаття 7 (неприпустимість покарання, які не засноване на законі). І нарешті, після вступу в силу Протоколів № 6 і 7 не допускаються будь-які відступи від положень, що стосуються скасування смертної кари і права не притягатись повторно до кримінальної відповідальності за одий і той самий злочин.

В Американській конвенції про права людини 1969 р. передбачено довгий перелік положень, відступ від яких неприпустимий ні за яких обставин: стаття 3 (право на правосуб'єктність); стаття 4 (право на життя), стаття 5 (незастосування тортур), стаття 6 (свобода від рабства), стаття 9 (право на незастосування законів із зворотною силою), стаття 12 (свобода совісті і релігії), стаття 17 (права сім'ї), стаття 18 (право на ім'я), стаття 19 (права дитини), стаття 20 (право на громадянство), стаття 23 (право на участь в управлінні) або юридичних гарантії, істотно важливі для захисту таких прав. Таким чином, абсолютні або основні права не підлягають обмеженню відповідно до міжнародних стандартів. Кожна держава з урахуванням індивідуальних особливостей суспільного і політичного життя суспільства закріплює критерії обмеження прав і свобод людини.

Уразливість певних категорій осіб і індивідуумів має універсальний і постійний характер, в силу того, що в принципі неможливо констатувати той факт, що таке явище відсутнє за своєю правовою природою. Зважаючи на це суспільство не здатне викоринити таке соціальне явище, але заохочення і захист прав вразливих груп населення повинно стати предметом міжнародно-правового регулювання. Уразливі групи населення в силу своєї психічної та / або фізичної обмеженості, інших форм не отримують рівний доступ до реалізації своїх прав і свобод нарівні з іншими особами. На правову незахищеність таких груп, як правило, впливають зовнішні і внутрішні фактори, що вимагають всебічного дослідження.

В даний час норми міжнародного права не закріплюють поняття «вразливість», проте згадка про осіб, які є уразливими, а також особливу увагу світової спільноти, спрямовано на захист їх прав, що підтверджує існування даного соціально-правового явища.

В силу рішень органів ООН і в результаті міжнародних договорів були створені такі органи, як Комісія зі становища (статусу) жінок, Комітет з ліквідації расової дискримінації (18 експертів), створений Міжнародною конвенцією про ліквідацію всіх форм расової дискримінації від 21 грудня 1965 р., Комітет по ліквідації дискримінації щодо жінок, створений Конвенцією з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок, яка набрала чинності 3 вересня 1981 року, Комітет з прав дитини (10 експертів), створений Конвенцією про права дитини від

20 листопада 1989 року і Комітет з прав робітників-мігрантів і членів їх сімей, створений на основі відповідної Конвенції в 2004 році, які спеціально займаються питаннями дискримінації.

Іншим типом установи, що займаються практичною допомогою є Управління Верховного комісара у справах біженців, яке було засновано Генеральною асамблеєю ООН резолюцією 428 (5) від 14 грудня 1950 року. Управління не має ні судових, ні квазісудових функцій, і його робота спрямована на усунення наслідків переміщень населення в результаті конфліктів, що мають місце. Основою для діяльності в цій галузі є Конвенція про статус біженців, яка була прийнята 28 липня 1951 року на конференції уповноважених з прав біженців і вступила чинності 22 квітня 1954 р.

Відповідно до ст. 11 Конвенції з ліквідації всіх форм расової дискримінації встановлена система повідомлення державою-учасницею з приводу передбачуваних порушень іншої держави-учасниці. В силу цієї Статті створюється система врегулювання, в тому числі, через погоджувальну комісію. Додатково передбачається можлива участь міжнародного Суду при розгляді таких спорів (Стаття 22) у разі, якщо в рамках існуючих процедур з Конвенції рішення у справі не було знайдено.

В силу статті 17 Конвенції з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок заснований Комітет з ліквідації дискримінації щодо жінок, що складається з 23 членів. Комітет вивчає доповіді держав-учасниць і готує доповідь в рамках своїх повноважень, який потім направляється в ЕКОСОП.

1.4. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів заочної форми навчання передбачена навчальним планом у формі виконання домашньої контрольної роботи

1.4.1. Перелік завдань для самоостійної (контрольної) роботи студентів

1. Написати 2 есе за запропонованою темою (на вибір студента)».
2. Скласти пакет документів до фабули справи.

1.4.2. Тематика есе

1. Чи є права людини універсальною цінністю?
2. Чи повинні роботи мати права людини у майбутньому?
3. Чи можна визнати право на Інтернет фундаментальним правом людини?
4. Що заважає ефективному захисту прав людини на міжнародному рівні?
5. Що заважає ефективному захисту прав людини на національному рівні?
6. Нові виклики концепції прав людини в умовах глобального інформаційного суспільства
7. Принцип належної обачності щодо прав людини: перспективи визнання та застосування
8. Юрисдикційність спорів та захист прав людини: що змінюється у сучасності?
9. Проблеми захисту прав людини під час збройних конфліктів?
10. Місце правосуддя у системі засобів захисту прав людини.
11. Роль верховенства права у реалізації та захисті прав людини
12. Як забезпечити повагу до прав людини з боку бізнесу?
13. Як забезпечити дотримання державами зобов'язань щодо прав людини?
14. Чи може бути успішною незахідна концепція прав людини?
15. Які новітні права мають бути включені до каталогу фундаментальних прав людини?
16. Чи може бути визнане право на смерть як фундаментальне право людини?

1.4.3. Основні вимоги до написання есе

При виконанні есе необхідно взяти до уваги мету та сутність цього виду роботи студента.

Есе повинно містити власні судження автора із обраної тематики, засновані на вивченому та опрацьовувано матеріалі не тільки з цієї дисципліни, але й інших навчальних дисциплін.

Обов'язково в тексті повинні бути посилання на джерела, якщо такі були використані при написанні есе. Посилання подаються у квадратних дужках з вказівкою номера джерела, за яким воно внесене у список використаних джерел, та сторінки (якщо подається точна цитата або числові дані), наприклад [3, с.8].

Технічні вимоги: текст має бути набраний шрифтом Times New Roman, 14 кеглем через 1,5 інтервали. Поля: верхнє – 2,0 см, нижнє – 2,0 см, лівє – 3,0 см, правє – 1,0 см. Загальний обсяг есе – до 5 сторінок формату А4.

1.4.4. Вимоги до складання пакету документів за фабулою справи.

Кожному студенту необхідно обрати одну із запропонованих фабул задач.

Обравши фабулу справи, вивчивши обставини, викладені у фабулі, студент має підготувати такі документи:

1. Проект звернення до ЄСПЛ на відповідному формулярі, в якому слід, зокрема, викласти факти справи (можливе доповнення фактажу справи за ініціативи студента, але за умови відсутності видозміни первісної фабули) за форматом, який використовується у рішеннях ЄСПЛ, й аргументувати порушення ЄКПЛ з посиланнями на практику ЄСПЛ (мінімум 10 рішень ЄСПЛ).

2. Зауваження Уряду щодо прийнятності та суті оформленого звернення з позицій практики ЄСПЛ (мінімум 5 рішень ЄСПЛ).

3. Проект декларації та, за потреби, інші документи щодо дружнього врегулювання спору від імені сторін на основі поваги до прав людини;

4. Проект рішення ЄСПЛ у відповідній справі, підготовлений на зразок чинних рішень ЄСПЛ.

Виконуючи завдання, слід звернути увагу на зразки документів ЄСПЛ, що доступні у відкритих джерелах (зокрема, у базі рішень Суду [HUDOC](#), рубриці «Захист інтересів держави в Європейському Суді» Міністерства юстиції України, на сайті [Харківської правозахисної групи](#), на [платформі стратегічного судового захисту](#) тощо).

Виконанні завдання повинні містити самостійну, авторську позицію, сформовану на основі аналізу практики ЄСПЛ, а також нормативно-правової бази України і міжнародних, регіональних стандартів.

Позиція повинна бути аргументованою, з дотриманням принципів академічної доброчесності.

Назва файлу має складатись з ПІБ студента та номеру групи, наприклад «Черняк_ОЮ_1802.doc».

№ 1

СТАТТЯ 2 "ПРАВО НА ЖИТТЯ"

У січні 2015 року сина заявника у своїх квартирі знайшли мертвим і того ж дня працівники поліції оглянули місце події та зазначили у протоколі, що чоловік вчинив самогубство, повісившись. Судово-медична експертиза не виявила інших, крім слідів мотузки, пошкоджень на тілі померлого. Заявник і його дружина стверджували, що знайшли сина у сидячому положенні, а не в петлі, і що його було жорстоко вбито.

У період з 2015 до 2018 року за результатами досудового розслідування прокурором була винесена постанова про закриття кримінального провадження у зв'язку із відсутністю складу злочину, проте ці рішення були скасовані вищестоящими органами прокуратури, які надали вказівки відновити кримінальне провадження та провести додаткові слідчі дії. Під час повторного розслідування, яке тривало з 2018 по 2020 роки, експертами було виявлено численні

переломи на тілі сина заявника. Зрештою, кримінальне провадження було повторно закрито у 2020 році.

№2

СТАТТЯ 3 "ЗАБОРОНА КАТУВАННЯ"

«15» серпня 2013 року обох заявників було затримано за підозрою у незаконному придбанні, зберіганні та збуті наркотичних засобів. Згідно з твердженнями заявників вони зазнали жорстокого поводження працівників Служби безпеки України під час та після їхнього затримання. Заявникам обрали запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, який неодноразово продовжувався з одних і тих самих підстав. Судово-медична експертиза встановила, що завдані заявникам тілесні ушкодження були легкими та нанесені під час їх затримання. Заявники звернулись до прокуратури зі скаргою на жорстоке поводження з ними працівників СБУ. Слідчий прокуратури виніс постанову про відмову у внесенні відомостей до ЄРДР та початку досудового розслідування у зв'язку з відсутністю складу злочину. Заявники оскаржили зазначені постанови, однак суди залишили ці постанови без змін. Заявники також стверджували, що умови перевезення і тримання їх під вартою у дні проведення судових засідань були неналежними.

«21» червня 2020 року суд першої інстанції визнав заявників винними та обрав їм покарання у виді позбавлення волі на строк дев'ять років.

№3

СТАТТЯ 5 "ПРАВО НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАНИСТЬ"

«28» серпня 2020 року Хмельницький апеляційний суд (далі – апеляційний суд), розглядаючи кримінальну справу щодо заявника, обрав йому запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, посилаючись на «тяжкість і характер вчинених кримінальних правопорушень». Заявник є особою з інвалідністю I групи, прикутий до інвалідного візка, тримався під вартою у Хмельницькому слідчому ізоляторі (далі – СІЗО), та з огляду на стан його здоров'я перебував під постійним медичним наглядом і доглядом. Заявнику пропонувалося необхідне лікування, але він неодноразово відмовлявся від нього.

Під час перебування у СІЗО, яке не було пристосоване для осіб з інвалідністю, задоволення основних потреб заявника, таких як використання туалету, прийняття душу або прийом їжі цілком залежало від інших осіб. Через відсутність відповідних пристосувань заявник зазнав опіків та інших травм, був позбавлений прогулянок та мав обмежені зустрічі із своїм захисником.

№4

СТАТТЯ 6 "ПРАВО НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД"

У жовтні 2013 року заявника затримали за підозрою у вчиненні вбивства. Під час допиту, та за відсутності захисника, заявник зізнався у злочині, однак потім відмовився від своїх показань, стверджуючи, що працівники міліції поводитись з ним жорстоко та змушували зізнатись у вбивстві. Згодом за рішенням районного суду заявника звільнили у зв'язку з відсутністю у матеріалах справи обґрунтованих доказів його вини, а слідство за фактом вбивства було зупинено. У 2019 році на підставі викривальних показань свідка, які вона підтвердила у судовому засіданні слідство було відновлено, а заявника повторно затримано. Свідок неодноразово змінювала свої показання. Після відмови свідка від своїх викривальних показань, суд першої інстанції, незважаючи на клопотання сторони захисту відмовився повторно викликати свідка і визнав заявника винним. Верховний Суд у серпні 2020 року залишив без змін вирок суду першої інстанції.

№5

СТАТТЯ 8 "ПРАВО НА ПОВАГУ ДО ПРИВАТНОГО І СІМЕЙНОГО ЖИТТЯ"

У вересні 2019 року відбулися збори жителів селища, на яких вони вимагали виселення етнічних болгар із селища. Того ж дня Петриківська селищна рада Вижницького району Чернівецької області (далі – селищна рада) ухвалила рішення про виселення осіб болгарської

етнічної групи (далі – болгари) з території селища. Селищний голова та працівники місцевої поліції порадили заявникам, дев'ятнадцятьом болгарам, покинути селище, оскільки мав початися «погром» їх будинків. Згодом натовп з кількох сотень людей вчинили погром, пошкодивши майно болгар. Працівники поліції були присутні під час «погрому», проте не вживали заходів щоб його зупинити. Частина заявників під час «погрому» перебувала в селищі, а частина заздалегідь виїхала. Заявники стверджували, що після нападу їм довелося переїхати в інше місто та проживати з родинами в неналежних умовах.

У зв'язку з подією Вижницький райвідділ поліції вніс відомості до ЄРДР та почав досудове розслідування щодо невстановлених осіб за підозрою у хуліганстві, вчиненому групою осіб. Слідство неодноразово призупинялось та відновлювалося до остаточного закриття провадження у серпні 2020 року у зв'язку з невстановленням осіб, які вчинили кримінальне правопорушення.

№6

СТАТТЯ 9 "СВОБОДА ДУМКИ, СОВІСТІ І РЕЛІГІЇ"

Громада-заявниця придбала житловий будинок на земельній ділянці з метою будівництва на цій території культової релігійно споруди та подала до міської ради документи для подальшого укладання договору оренди земельної ділянки. Управління містобудування та архітектури поінформувало громаду-заявницю про те, що власники будинків-сусідів заперечували проти будівництва культової релігійної споруди, у зв'язку з чим рішення міської ради щодо затвердження проєкту не було прийняте. Громада-заявниця звернулася до суду з позовом про визнання незаконною бездіяльності міської ради. Суд першої інстанції задовольнив позов. Рішення оскаржено не було. Повторно міська рада не розглядала зазначене питання. Суд відмовив у задоволенні другого позову громади-заявниці щодо визнання за нею права на оренду земельної ділянки і зобов'язання міської ради укласти договір оренди. Верховний Суд у липні 2020 року залишив без змін рішення суддів попередніх інстанцій.

№7

СТАТТЯ 9 "СВОБОДА ДУМКИ, СОВІСТІ І РЕЛІГІЇ"

«01» серпня 2015 року у зв'язку із вчиненням вбивства, заявника затримали та допитали у присутності його адвоката. Клопотання заявника про забезпечення конфіденційної розмови із його адвокатом до першого допиту слідчим поліції було відхилено. У подальшому заявнику було пред'явлено обвинувачення у вчиненні умисного вбивства та незаконному поводженні із вогнепальною зброєю. У вересні 2015 року заявника було поміщено до Хмельницького слідчого ізолятора (далі – СІЗО). Під час тримання під вартою в СІЗО заявник подавав численні клопотання до органів прокуратури про надання дозволу на побачення та листування з родичами, але безрезультатно. Крім того, заявник стверджував, що його клопотання до начальника СІЗО про надання дозволу на побачення зі священником залишалися без відповіді. Заявник також звертався до адміністрації СІЗО зі скаргами на вилучення у нього працівниками СІЗО релігійної літератури та елементів релігійного культу. Насамкінець, заявник звертався до Генеральної прокуратури України зі скаргою на порушення права сповідувати його релігію, але відповіді він так і не отримав. У березні 2019 року Хмельницький апеляційний суд (далі – апеляційний суд) визнав заявника винним у вчиненні інкримінованих йому злочинів та призначив йому покарання у виді позбавлення волі на строк п'ятнадцять років. Вирок апеляційного суду базувався на показаннях свідків та, зокрема, на висновках судово-балістичної експертизи. Заявник оскаржив вирок апеляційного суду в касаційному порядку, однак Верховний Суд у вересні 2020 року залишив його без змін.

№8

СТАТТЯ 10 "СВОБОДА ВИРАЖЕННЯ ПОГЛЯДІВ"

У 2016 році телерадіокомпанія «Калейдоскоп» (далі – підприємство-заявник) показала у своїй програмі чотири сюжети, у яких повідомлялися факти про інцидент з працівником поліції Т. у яких останній прямуючи на роботу, випав з тролейбуса та деякий час знаходився у комі. У першому сюжеті за словами очевидців Т. навмисно намагався вистрибнути з тролейбуса під час

руху. У другому сюжеті за однією із версій Т. перебував у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння. Третій сюжет стосувався спростування правоохоронцями цієї версії, а у четвертому повідомлялось, що стан здоров'я «тролейбусного десантника» наразі є задовільним, однак причини інциденту залишаються невідомими.

Мати Т. ініціювала провадження у національному суді, вимагаючи спростувати недостовірну інформацію, поширену стосовно її сина, та відшкодувати завдану моральну шкоду. Національний суд задовольнив позов, зобов'язавши підприємство-заявника спростувати частину тверджень першого, другого та четвертого (далі – Спростування А), а також ще одну частину тверджень другого (далі – Спростування В) сюжетів та виплатити моральну шкоду у розмірі 1 000 грн. Щодо Спростування А національний суд зазначив, що журналісти підприємства-заявника не виконали свого обов'язку перевірити випущену в ефір інформацію. Щодо Спростування В національний суд вказав, що підприємство-заявник не спростувало свою заяву щодо сп'яніння Т., у зв'язку з чим у нього все ще обґрунтовано можна було цього вимагати. Верховний Суд у серпні 2020 року залишив без змін рішення суддів попередніх інстанцій.

№9

СТАТТЯ 11 "СВОБОДА ЗІБРАНЬ ТА ОБ'ЄДНАНЬ"

З липня до серпня 2019 року одинадцять заявників брали участь у акціях протесту проти проекту будівництва дороги, зокрема вирубки дерев у парку імені Т. Шевченка у м. Херсон. Для забезпечення громадського порядку та безпеки під час виконання робіт з вирубки дерев територія охоронялась найнятими підрядником будівництва працівниками комунального підприємства «Муніципальна варта» (далі – працівники охорони) та працівниками поліції.

Під час акцій протесту протестувальники намагалися фізично зупинити вирубку дерев та будівельні роботи. Заявники стверджували, що під час цих подій працівники охорони жорстоко поводитися з ними та іншими протестувальниками, намагаючись витіснити їх з місця проведення робіт. Зокрема, «17» серпня 2019 року під час акцій протесту дев'ятого заявника побили неідентифіковані особи, а «21» серпня 2019 року на сьому заявницю напали працівники охорони.

Згідно з твердженнями заявників, «12» липня 2019 року третьому заявникові погрожували двоє робітників з бензопилою, хоча з відеоматеріалів вбачається, що протестувальники, у тому числі і третій заявник, самі підійшли до робітників, які тримали в руках обладнання.

«28» серпня 2019 року перших шість, восьмого та десятого заявника було затримано у зв'язку зі злісною непокорю вимогам працівників міліції покинути територію будівельного майданчику. Першого і другого заявника було визнано винними за пред'явленим обвинуваченням та накладено на них стягнення у вигляді адміністративного арешту на 15 діб, який було скорочено до 9 діб за результатами апеляційного оскарження. Апеляційний суд розглянув апеляційні скарги заявників за їх відсутності. Третього, четвертого та п'ятого заявників районний суд визнав винними та обрав їм покарання у вигляді штрафу. Шостого заявника було визнано винним за всіма пунктами обвинувачення та обрано йому покарання у виді адміністративного арешту на 10 діб. Щодо восьмого та десятого заявників районним судом провадження було закрито. Протестувальники, у тому числі деякі заявники, скаржилися до правоохоронних органів, що під час протестів вони були піддані нападам з боку робітників та працівників охорони, а також на бездіяльність працівників поліції щодо їхнього захисту. Кримінальні провадження за фактом звернення заявників були закриті з підстав відсутності в діяннях складу кримінального правопорушення.

№10

СТАТТЯ 13 "ПРАВО НА ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ЮРИДИЧНОГО ЗАХИСТУ"

«02» квітня 2020 року заявника було визнано винним у вчиненні злочину та призначено покарання у виді семи років позбавлення волі у виправній колонії. Заявник стверджував, що умови тримання його під вартою та етапування були неналежними, зокрема через переповненість камер. Також заявник скаржився, що державні органи не надали йому копії

документів, необхідних для подання заяви до Європейського суду з прав людини та на втручання державних органів у його листування з вказаним судом.

№11

СТАТТЯ 34 "ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАЯВИ"

У 2017 році приватна особа, залучена працівниками поліції в якості агента під прикриттям, здійснила оперативну закупку у заявника наркотичних засобів, в результаті чого його було затримано. Під час затримання у зв'язку зі спробами заявника знищити доказ працівники поліції застосували до нього заходи впливу та наручники.

Слідчий поліції у присутності понятих переглянув відеозапис та вказав у протоколі, що запис демонстрував збут заявником наркотичного засобу під час здійснення оперативної закупки. Захиснику заявника було відмовлено у ознайомленні із відеозаписом. Клопотання заявника про ознайомлення сторони захисту з відеозаписом судом першої інстанції (далі – суд) були залишені без задоволення.

Згодом суд визнав заявника винним у збуті наркотичних засобів та обрав йому покарання у виді позбавлення волі на строк вісім років, посилаючись, зокрема, на показання свідка, який брав участь в оперативній закупці. Заявник та його захисник оскаржили це рішення в апеляційному та касаційному порядку, проте безуспішно.

Заявник неодноразово звертався до органів досудового розслідування та суду з клопотаннями про надання копій різних процесуальних документів, які були залишені без розгляду з огляду на те, що національним законодавством не врегульовано процедури ознайомлення засуджених з матеріалами справи після закінчення кримінального провадження та відбування покарання.

№12

СТАТТЯ 1 ПЕРШОГО ПРОТОКОЛУ ДО КОНВЕНЦІЇ

У листопаді 2018 року підприємство-заявник сплатило Державній виконавчій службі України (далі – ДВС України) за придбаний на прилюдних торгах автокран у рамках виконавчого провадження щодо третіх осіб. Підприємство-заявник перерахувало вартість автокрану на рахунок ДВС України.

У грудні 2019 року суд першої інстанції визнав прилюдні торги недійсними, визнав право власності інших осіб на автокран, та встановив, що начальник відділу ДВС України провів торги не виконавши вимоги ухвали суду, якою було припинене виконавче провадження. Підприємство-заявник у квітні 2020 року подало позов проти місцевого відділу ДВС України про повернення сплаченої за автокран суми. Господарський суд Хмельницької області відмовив у задоволенні позову. Суди апеляційної та касаційної інстанцій залишили без змін це рішення у зв'язку з тим, що підприємство-заявник у своєму позові помилково послалося на статті Цивільного кодексу України, стверджуючи про невиконання ДВС України своїх договірних зобов'язань, тоді як завдана шкода була пов'язана з позадоговірними зобов'язаннями.

№13

СТАТТЯ 1 ПЕРШОГО ПРОТОКОЛУ ДО КОНВЕНЦІЇ

У жовтні 2017 року суддя М. подав до Хмельницького міськрайонного суду Хмельницької області позов до компанії-заявника зі скаргою на неправомірне знеструмлення квартири. «26» жовтня 2018 року вказаний суд задовольнив позов, постановивши відновити електропостачання, скасував заборгованість (12338,93 грн) та стягнув із заявника на користь позивача 10000 грн моральної шкоди. Це рішення було залишене без змін Хмельницьким апеляційним судом та Верховним Судом.

«18» листопада 2018 року компанія-заявник звернулася до Господарського суду Хмельницької області з позовом до ТУ Державної судової адміністрації України у Хмельницькій області, вимагаючи відшкодувати заборгованість судді М. та раніше присуджені кошти, аргументуючи ці вимоги тим, що обов'язок компенсувати втрати від пільгового тарифу на електроенергію для суддів лежить на державі. «21» квітня 2019 року у задоволенні позову було відмовлено, оскільки кошти з державного бюджету на здійснення виплат вартості наданих

суддям комунальних послуг не виділялися, а Державна судова адміністрація не має права самостійно (без наявності відповідного бюджетного призначення) здійснювати платежі з бюджету. Це рішення було залишено без змін судами апеляційної та касаційної інстанції.

Кілька інших позовів, поданих компанією-заявником до інших суддів з вимогами стягнення коштів за електроенергію в повному обсязі, були відхилені з огляду на те, що матеріальне забезпечення як складова незалежності суддів не повинна залежати від державного бюджету.

№14

СТАТТЯ 1 ПРОТОКОЛУ № 7 "ПРОЦЕДУРНІ ГАРАНТІЇ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ВИСЛАННЯ ІНОЗЕМЦІВ" **Стаття 10 "Свобода вираження поглядів".**

«24» серпня 2020 року заявниця, член опозиційної політичної партії, взяла участь у святкових урочистостях з нагоди Дня Незалежності України. У рамках проведення зазначених заходів за участю Президента України відбулась офіційна церемонія покладання вінку до пам'ятника Тарасу Шевченку. Після церемонії з метою висловлення свого незадоволення з політикою Президента заявниця підійшла до вінка та відірвала частину стрічки з написом «Президент України», не пошкодивши при цьому вінок. Дії заявниці було зафіксовано на відеокамеру одним із працівників міліції.

Наступного дня заявницю було затримано, доправлено до відділення поліції та складено протокол про адміністративне правопорушення, у якому зазначалось, що дії заявниці становили дрібне хуліганство. «27» серпня 2020 року суд першої інстанції постановив притягнути заявницю до відповідальності за вчинення дрібного хуліганства та накласти на неї стягнення у вигляді адміністративного арешту строком на десять діб. Того ж дня захисник заявниці від її імені подав апеляційну скаргу. «21» вересня 2020 року апеляційний суд постановив рішення суду першої інстанції залишити без змін. На той час заявниця уже відбула покарання у повному обсязі.

№15

СТАТТЯ 2 ПРОТОКОЛУ № 7 "ПРАВО НА ОСКАРЖЕННЯ У КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВАХ"

«11» вересня 2020 року суд першої інстанції визнав заявника винним у нанесенні тяжких тілесних ушкоджень пану Н.

При призначенні покарання суд звернув увагу на те, що заявник визнав вину та розкався у вчиненні злочину, і вирішив зарахувати йому в строк відбування покарання час знаходження заявника під вартою у рамках провадження в іншому кримінальному провадженні, тим самим заявник повністю відбув покарання по обох кримінальних провадженнях. Крім того, суд також залишив обраний заявникові запобіжний захід у вигляді тримання під вартою у слідчому ізоляторі (СІЗО) без змін до набрання вироком законної сили.

«15» жовтня 2020 року строк відбування покарання сплив, після чого заявник та його захисник декілька разів зверталися до адміністрації СІЗО з вимогою негайно звільнити його. Проте у задоволенні їх вимог було відмовлено у зв'язку з тим, що вирок щодо заявника не набрав законної сили. Заявника було звільнено лише «29» жовтня 2020 року, коли СІЗО отримало розпорядження суду про виконання вироку, що набрав законної сили.

У відповідь на скарги захисника заявника щодо звільнення заявника з-під варти із затримкою Державний департамент з питань виконання покарань письмово повідомив, що порушення положень Кримінального процесуального кодексу України не було.

№16

СТАТТЯ 2 ПРОТОКОЛУ № 4 "СВОБОДА ПЕРЕСУВАННЯ"

«15» березня 2020 року Генеральною прокуратурою Республіки Білорусь було відкрито кримінальну справу щодо заявника та винесено постанову про взяття його під варту. Заявника було оголошено в національний і міжнародний розшук. Оскільки заявник перебував на території України, листом від «08» квітня 2020 року Генеральна прокуратура Республіки Білорусь звернулася до Офісу Генерального прокурора України з проханням видати заявника.

«15» травня 2020 року Генеральним прокурором України було винесено постанову про тимчасове обмеження права заявника на виїзд з України.

№17

СТАТТЯ 4 ПРОТОКОЛУ № 7 "ПРАВО НЕ БУТИ ПРИТЯГНУТИМ ДО СУДУ АБО ПОКАРАНИМ ДВІЧІ"

«26» січня 2020 року заявника було затримано за вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 173 Кодексу України про адміністративні правопорушення («дрібне хуліганство»). «28» січня 2020 року суд першої інстанції (далі – районний суд) визнав заявника винним у вчиненні зазначеного правопорушення та наклав на нього стягнення у вигляді адміністративного арешту строком на п'ять діб. Наступного дня слідчий порушив щодо заявника кримінальну справу за порушення громадського порядку під час події «26» січня 2020 року. На певному етапі слідства до справи щодо заявника було долучено додаткове обвинувачення, що стосувалося, ймовірно, заподіяння ним тілесних ушкоджень своїй дружині за окремим епізодом.

«14» липня 2020 року районний суд визнав заявника винним у вчиненні двох злочинів «Умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження» та «Хуліганство», передбачених відповідними статтями Кримінального кодексу України, та призначив йому покарання у вигляді позбавлення волі на строк трьох років. Під час судового розгляду заявник подавав заперечення щодо неможливості повторного притягнення його до відповідальності за одне й те саме діяння. Однак районний суд відхилив це заперечення, вказавши на застосування до заявника різних видів юридичної відповідальності. Касаційну скаргу заявника Верховним Судом було залишено без задоволення.

№18

СТАТТЯ 1 ПЕРШОГО ПРОТОКОЛУ "ЗАХИСТ ВЛАСНОСТІ"

Підприємство-заявник, іноземне підприємство, що знаходиться у м. Варшава та має представництво в Україні. У 2018 році підприємство-заявник придбало десять автокранів ХСМГ. Зазначені автокрани були передані в лізинг компанії «ГІР». У рамках кримінального провадження проти цієї компанії після виїмки податковою міліцією документації про право власності на зазначені автокрани у січні 2018 року на них було накладено арешт. Протягом 2018-2020 року під час перебування автокранів під арештом та охороною податковою міліцією автокрани були визнані безхазяйним майном, внаслідок того, що обладнання автокранів було понівечено до такого стану, що вони, за висновками відповідних експертів, не могли більше вважатися автокранами та виконувати своє функціональне призначення. Численні звернення підприємства-заявника до різних адміністративних, податкових, прокурорських та судових органів з метою повернення свого майна виявилися марними незалежно від їхніх юридичних результатів. Окрім того, навіть ті рішення національних судів, за якими зазначені автокрани мали бути повернені підприємству-заявнику, не виконувалися.

№19

СТАТТЯ 1 ПЕРШОГО ПРОТОКОЛУ "ЗАХИСТ ВЛАСНОСТІ"

У період з 2010 по 2019 роки органи митної служби присвоювали невірний код товару, який підприємство-заявник почало імпортувати в Україну в 2010 році. Це призвело до збільшення ставки ввізного мита, яке повинно було сплатити підприємство-заявник, з 1% до 5%. Підприємство-заявник регулярно зверталося з позовами про відшкодування шкоди у вигляді надмірно сплаченого ввізного мита. Суди кожного разу виносили рішення на користь підприємства-заявника. Загалом було винесено вісім остаточних рішень, якими було скасовано чотирнадцять відповідних рішень органів митної служби та вирішено повернути підприємству-заявнику надмірно сплачене податкове зобов'язання. Проте органи митної служби продовжували присвоювати невірний код тому ж самому товару, що імпортувалося підприємством-заявником.

СТАТТЯ 1 ПЕРШОГО ПРОТОКОЛУ ”ЗАХИСТ ВЛАСНОСТІ”

У 2012 році заявник та заснований ним Центр «Життя» (далі – Центр) для педагогічної та психологічної реабілітація дітей віком від 6 до 18 років, які опинилися у складних життєвих обставинах, придбали частину Санаторію у підприємства «Укрпродспожив» (далі - «УПО»), створеного Фондом соціального страхування України. Право власності на придбане майно заявник зареєстрував згодом.

У 2018 році прокурор в інтересах Фонду державного майна України подав позов до Господарського суду Хмельницької області проти «УПО», заявника та Центру, вимагаючи визнання договору купівлі-продажу майна від 2012 року недійсним та стверджуючи, що продане майно належало державі та ніколи не передавалось з державної власності у власність «УПО». Суд задовольнив позов прокурора, дійшовши висновку, що у 1960 році Українська Радянська Соціалістична Республіка передала санаторії і будинки відпочинку, включаючи спірне майно «УПО» у користування, а не у власність. Отже, на момент створення «УПО» у 1991 році спірне майно перебувало у власності держави, а не «УПО».

Заявник подав апеляційну скаргу, стверджуючи, що він був добросовісним покупцем та додатково витратив кошти на реконструкцію придбаного майна. У 2020 році Верховний Суд встановив, що спірне майно належить державі. Верховний Суд відмовив заявнику у задоволенні заяви про перегляд постанови. У 2020 році право власності на спірне майно було зареєстровано за державою.

1.4.5. Вимоги до оформлення контрольної роботи

Оформлення контрольної роботи. Сторінки контрольної роботи мають бути пронумеровані. Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включається до загальної нумерації, проте, номер на ньому не ставиться. Титульний аркуш контрольної роботи оформляється за встановленим зразком.

Контрольна робота має бути підготовлена у вигляді друкованого тексту чи акуратно виконаного рукопису українською мовою, без помилок і виправлень, з одного звороту білого аркушу формату А4 (210 мм x 297 мм) з дотриманням прийнятих у діловодстві стандартних берегів : лівого – 30 мм, верхнього та нижнього – 20 мм, правого – не менше 10 мм

Виконана контрольна робота подається у навчальний відділ заочного факультету не пізніше терміну, вказаному у плані-графіку навчального процесу на поточний навчальний рік.

При зарахуванні контрольної роботи викладач оцінює повноту розкриття питання, правильність та аргументованість вирішення практичних завдань, якість оформлення роботи та джерел, які були використанні для її написання.

Контрольна робота, яка отримала позитивну оцінку, вважається зарахованою. Контрольна робота, що не зарахована, повертається студентові на доопрацювання. Викладач має право в разі виникнення сумнівів щодо самостійності виконання контрольної роботи або з метою з'ясування інших питань по роботі провести захист роботи, що здійснюється під час сесії до складання екзамену з дисципліни.

1.5. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного екзамену або у тестовій формі.

1.5.1. Питання для підсумкового контролю

1. Концепція прав людини у правовій традиції.
2. Цінність прав людини.
3. Сучасна доктрина прав людини.
4. Автономія особистості та моральна основа прав людини.
5. Концепції релятивізму та універсалізму в сфері прав людини.
6. Державні та недержавні інститути та захист прав людини.

7. Універсальний характер прав людини та інтерпретації прав у різних правових системах.
8. Універсальні механізми захисту прав людини.
9. Регіональні механізми захисту прав людини.
10. Національні механізми захисту прав людини.
11. Міжнародні правозахисні організації та неурядові організації в механізмі громадського моніторингу дотримання та забезпечення прав людини.
12. Абсолютні права людини та обмеження прав.
13. Право на життя, його генеза, основні властивості та тлумачення.
14. Заборона катувань та її основні властивості.
15. Право на свободу і особисту недоторканість.
16. Право на приватність: юридичне визнання та основні складові.
17. Свобода думки, совісті та віросповідання, її елементи.
18. Свобода вираження думки і слова.
19. Свобода зібрань та об'єднань.
20. Дискримінація: базові поняття та види.
21. Основні міжнародні і європейські документи, що гарантують захист від дискримінації.
22. Права народів та права окремих груп.
23. Процесуальні права людини.
24. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод та протоколи до неї.
25. Доктрина динамічного тлумачення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
26. Зміст і обсяг основоположних прав людини відповідно до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
27. Проблеми застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
28. Застосування практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя в різних державах.
29. Проблеми виконання рішень Європейського суду з прав людини в ЄС та Україні.
30. Історія виникнення міжнародного співробітництва з прав людини
31. Завдання та мета ООН стосовно прав людини.
32. Економічний і Соціальний комітети ради ООН.
33. Комітет ООН з прав людини. Інші комітети і комісії що діють у складі ООН
34. Міжамериканська система захисту прав людини: Міжамериканська комісія з прав людини, Міжамериканський суд з прав людини.
35. Африканська система захисту прав людини: Африканська комісія з прав людини, Африканський суд з прав людини.
36. Арабська система захисту прав людини: Арабська комісія з прав людини, Арабський суд з прав людини.
37. Межі здійснення прав людини. Правомірне обмеження прав людини державою.
38. Матеріальні та процедурні умови правомірного обмеження прав людини в надзвичайних ситуаціях.
39. Правомірне обмеження прав людини згідно Конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод.
40. Відступ держав від своїх зобов'язань у сфері прав людини в надзвичайних ситуаціях: поняття, мета, принципи, умови, строк.
41. Негативні зобов'язання держави щодо прав людини.
42. Позитивні зобов'язання держави щодо прав людини.
43. Компенсація з боку держави за порушення прав людини.
44. Альтернативні концепції прав людини.
45. Відповідальність за дотримання прав людини під час конфлікту.
46. Захист прав осіб, що належать до національних та мовних меншин.
47. Захист прав корінних народів.
48. Захист прав жінок.
49. Захист прав дітей.

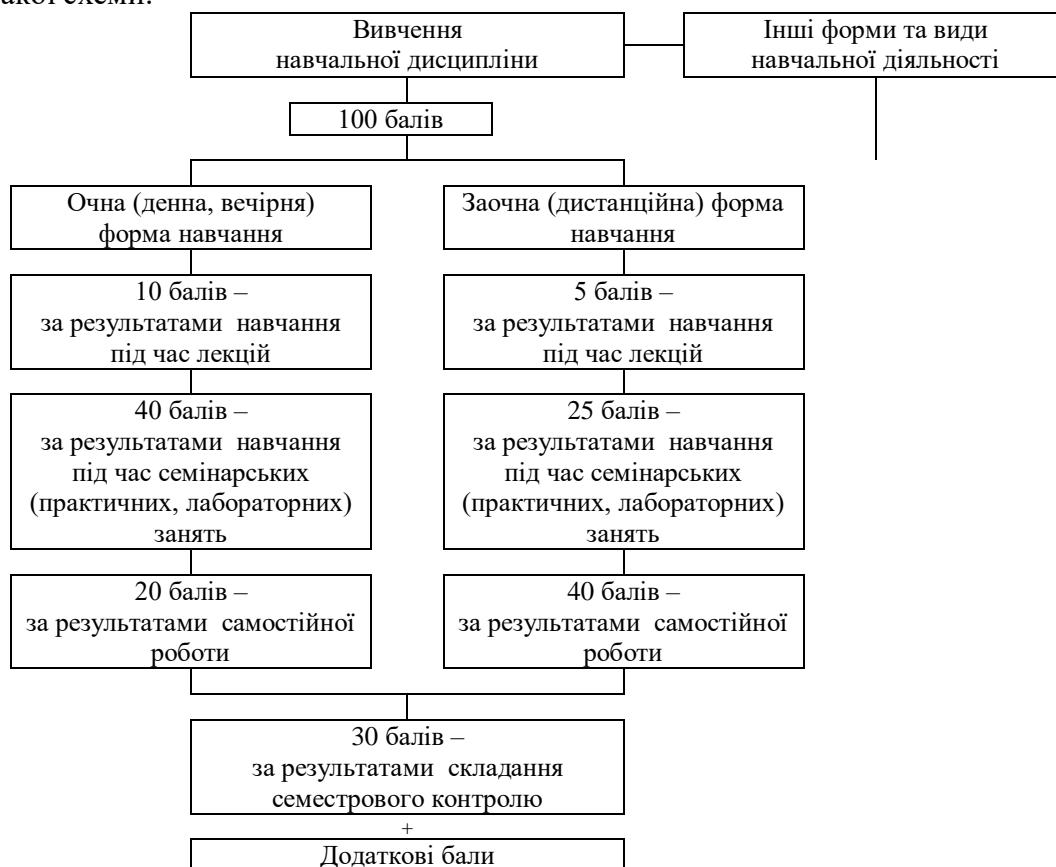
50. Захист прав осіб з інвалідністю.
51. Захист прав мігрантів, що працюють.
52. Захист прав біженців.
53. Захист прав ув'язнених осіб.
- 54.** Захист прав пацієнтів.

1.5.2. Приклад екзаменаційного білету

1. Основні міжнародні і європейські документи, що гарантують захист від дискримінації
2. Компенсація з боку держави за порушення прав людини
3. Захист прав жінок

2. Схема нарахування балів

2.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 8 лекційних занять за денною формою навчання.

Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів:

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій							
			1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1.	Денна	5	0,6	1,3	1,9	2,5	3,1	3,8	4,4	5,0

2.3. Обсяг балів, здобутих студентом під час семінарських занять, обчислюється за сумою балів, здобутих під час кожного із занять, передбачених навчальним планом, і

визначається згідно з додатком 3 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 4 семінарських занять за заочною формою навчання. За результатами семінарського (практичного, лабораторного) заняття кожному студенту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття. Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у п.4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права (затвердженого 29 травня 2017 року, протокол № 14).

2.4. Перерозподіл кількості балів в межах максимально можливої кількості балів за самостійну роботу студентів та виконання індивідуальних завдань, наведено в наступній таблиці:

Перерозподіл кількості балів в межах максимально можливої кількості балів за самостійну роботу студентів.

№ з/п	Рівень виконання контрольної роботи	Кількість балів
1.	Високий	36,5-40
2.	Достатній	33-36
		29,5-32,5
3.	Середній	25,5-29
		24-25
4.	Низький	14-23,5
		0-13,5

2.5 На семестровий контроль з кожної навчальної дисципліни відводиться 30 балів. Шкала визначення балів за результатами семестрового контролю подана у табл.

Шкала
визначення балів за результатами семестрового контролю

Кількість балів за результатами семестрового контролю	Рівень знань студента	Критерії оцінювання
27 – 30	високий	Студент правильно, повно та аргументовано розкрив питання, продемонстрував вміння самостійно аналізувати теоретичний матеріал, правильно та аргументовано вирішив завдання практичного характеру, володіє термінологією і викладає матеріал чітко і логічно.
24,5 – 26,5	достатній	Студент достатньо повно розкрив суть питання, володіє термінологією, але назвав не всі риси, ознаки або види явища, процесу, інституту, теорії, категорії, проблеми, не до кінця розкрив зміст понять, допустив деякі неточності, які були виправлені ним при відповідях на додаткові питання і не вплинули на правильне розуміння змісту.
22,5 – 24		Студент у цілому розкрив суть питання, відповідає аргументовано і загалом правильно, володіє термінологією, але назвав не всі теорії, функції, риси

		явища, інституту, процесу, допустив декілька помилок, які не вплинули на їх правильне розуміння.
20,5 – 22	середній	Студент не до кінця розкрив основний зміст питання, деякі суттєві риси, явища, поняття. Проблеми розкрив частково, допустив певні помилки та неточності, які свідчать про його неповне розуміння сутності питання, в основному володіє термінологією.
18 – 20		Студент не до кінця розкрив зміст питання, не повністю визначив його істотні аспекти: риси, функції, види, форми тощо, допустив помилки принципового характеру, недостатньо володіє термінологією.
10,5 – 17,5	низький	Студент не достатньо розкрив зміст питання, не вмів його аналізувати і не може послідовно і логічно викласти, допустив суттєві помилки, не володіє термінологією.
0 – 10		Студент не розкрив зміст питання, не зумів його аналізувати і послідовно і логічно викласти, допустив хибні думки, не володіє термінологією.

Підсумовування балів за результатами вивчення навчальної дисципліни здійснюється після складання семестрового контролю. Семестрова оцінка з навчальної дисципліни обчислюється шляхом додавання набраних студентом балів з поточного та семестрового контролю, а також додаткових балів. Семестрова оцінка виставляється у відомості обліку успішності, індивідуальному навчальному плані та заліковій книжці студента, при чому вона не може перевищувати 100 балів.

2.6 У разі отримання за результатами вивчення навчальної дисципліни (поточного і підсумкового контролю) 34 або менше балів (оцінка F за шкалою ЄКТС) студент зобов'язаний повторно вивчити дисципліну в наступному навчальному періоді. У разі отримання за результатами вивчення навчальної дисципліни (поточного і підсумкового контролю) 35-59 балів (оцінка FX за шкалою ЄКТС) студент має право повторно пройти підсумковий контроль двічі: перший раз – перескладання викладачеві, другий раз – перескладання комісії.

3. Рекомендовані джерела

Тема 1

1. Антонович М. Україна в міжнародній системі захисту прав людини: теорія і практика. К. : Києво-Могилян. акад., 2007. 383 с.
2. Битяк Ю. П., Яковюк І.В. Права і свободи людини в умовах глобалізації. *Філософія права і загальна теорія права*. 2013. № 2. С. 80–93.
3. Бурлак О. В. Міжнародні стандарти щодо статусу і функціонування національних установ із захисту і заохочення прав людини : монографія. Іван-Франківськ : Симфонія форте, 2012. 212 с.
4. Говін, А. С. Права людини: інтерпретаційна діяльність Конституційного Суду України. К. : Логос, 2012. 369 с.
5. Дослідження практики Європейського суду з прав людини для визначення Національних стандартів компенсацій порушення державою прав людини. Інформаційно-аналітичний звіт / М. Гнатівський, А. Федорова, К. Красовський, О. Власенкова. К. : Атіка, 2011. 184 с.
6. Манукян В. И. Международная защита прав человека: право, прецеденты, комментарии : науч.-практ. пособие / В. И. Манукян. Киев : Истина, 2010. 480 с.
7. Мармазов В. Є. Методи динамічного тлумачення Конвенції про захист прав людини та основних свобод в юриспруденції Європейського суду з прав людини. К. : Юридична книга, 2002. 400 с.

8. Мицик В. В. Права людини у міжнародному праві. Міжнародно-правові механізми захисту: підруч. [для студ.вищ.навч.закл.]. К. : Видавничий дім «Промені», 2010. 722 с.
9. Навчально-методичний посібник для тренерів навчального курсу для суддів «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя». К.: ВАІТЕ, 2017. 192 с.
10. Права і свободи людини і громадянина в Україні (доктрина Європейського суду з прав людини і Конституційного Суду України) : навчальний посібник. К. : Юрінком Інтер, 2013. 376 с.

Тема 2

1. Антонович М. Україна в міжнародній системі захисту прав людини: теорія і практика. К. : Києво-Могилян. акад., 2007. 383 с.
2. Битяк Ю. П., Яковюк І.В. Права і свободи людини в умовах глобалізації. *Філософія права і загальна теорія права*. 2013. № 2. С. 80–93.
3. Бурлак О. В. Міжнародні стандарти щодо статусу і функціонування національних установ із захисту і заохочення прав людини : монографія. Іван-Франківськ : Симфонія форте, 2012. 212 с.
4. Говін, А. С. Права людини: інтерпретаційна діяльність Конституційного Суду України. К. : Логос, 2012. 369 с.
5. Дослідження практики Європейського суду з прав людини для визначення Національних стандартів компенсацій порушення державою прав людини. Інформаційно-аналітичний звіт / М. Гнатівський, А. Федорова, К. Красовський, О. Власенкова. К. : Атіка, 2011. 184 с.
6. Манукян В. И. Международная защита прав человека: право, прецеденты, комментарии : науч.-практ. пособие / В. И. Манукян. Киев : Истина, 2010. 480 с.
7. Мармазов В. Є. Методи динамічного тлумачення Конвенції про захист прав людини та основних свобод в юриспруденції Європейського суду з прав людини. К. : Юридична книга, 2002. 400 с.
8. Мицик В. В. Права людини у міжнародному праві. Міжнародно-правові механізми захисту: підруч. [для студ.вищ.навч.закл.]. К. : Видавничий дім «Промені», 2010. 722 с.
9. Навчально-методичний посібник для тренерів навчального курсу для суддів «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя». К.: ВАІТЕ, 2017. 192 с.
10. Права і свободи людини і громадянина в Україні (доктрина Європейського суду з прав людини і Конституційного Суду України) : навчальний посібник. К. : Юрінком Інтер, 2013. 376 с.
11. Статут Організації Об'єднаних Націй від 26 червня 1945 р. URL : http://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf

Тема 3

1. Дослідження практики Європейського суду з прав людини для визначення Національних стандартів компенсацій порушення державою прав людини. Інформаційно-аналітичний звіт / М. Гнатівський, А. Федорова, К. Красовський, О. Власенкова. К. : Атіка, 2011. 184 с.
2. Манукян В. И. Международная защита прав человека: право, прецеденты, комментарии : науч.-практ. пособие / В. И. Манукян. Киев : Истина, 2010. 480 с.
3. Мармазов В. Є. Методи динамічного тлумачення Конвенції про захист прав людини та основних свобод в юриспруденції Європейського суду з прав людини. К. : Юридична книга, 2002. 400 с.
4. Мицик В. В. Права людини у міжнародному праві. Міжнародно-правові механізми захисту: підруч. [для студ.вищ.навч.закл.]. К. : Видавничий дім «Промені», 2010. 722 с.

5. Навчально-методичний посібник для тренерів навчального курсу для суддів «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя». К.: ВАІТЕ, 2017. 192 с.
6. Права і свободи людини і громадянина в Україні (доктрина Європейського суду з прав людини і Конституційного Суду України) : навчальний посібник. К. : Юрінком Інтер, 2013. 376 с.
7. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23.02.2006 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>
8. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Про ратифікацію Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права та Міжнародного пакту про громадянські і політичні права: Указ від 19.10.1973 № 2148 URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2148-08/card6#Public>
9. Протокол 7 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_804
10. Протокол N 4 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, який гарантує деякі права і свободи, не передбачені в Конвенції та у Першому протоколі до неї URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_059
11. Протокол № 1 до Європейської Конвенції про захист прав людини та основних свобод (ратифікований від 17.07.1997 р.) URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_535
12. Протокол № 12 до Європейської Конвенції про захист прав людини та основних свобод URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_537
13. Протокол № 6 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_802
14. Регламент Європейського суду з прав людини зі змінами від 5 жовтня 2015 р. URL : http://www.echr.coe.int/Documents/Rules_Court_ENG.pdf.
15. Рекомендація парламентської Асамблея Ради Європи 1178 (1992) щодо сект та нових релігійних рухів URL : https://www.irs.in.ua/files/publications/2006_UGSPL_Svoboda_sovesti_i_prava_ludini.pdf
16. Рекомендація парламентської Асамблея Ради Європи 1412 (1999) «Про незаконну діяльність сект» URL : <http://lib.sale/prava-cheloveka-pravo/rekomendatsiya-1412-1999-parlamentskoy-77948.html>
17. Хартія фундаментальних прав Європейського Союзу 2000 р. URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524

Тема 4

1. Бурлак О. В. Міжнародні стандарти щодо статусу і функціонування національних установ із захисту і заохочення прав людини : монографія. Іван-Франківськ : Симфонія форте, 2012. 212 с.
2. Манукян В. И. Международная защита прав человека: право, прецеденты, комментарии : науч.-практ. пособие / В. И. Манукян. Киев : Истина, 2010. 480 с.
3. Мицик В. В. Права людини у міжнародному праві. Міжнародно-правові механізми захисту: підруч. [для студ.вищ.навч.закл.]. К. : Видавничий дім «Промінь», 2010. 722 с.
4. Encyclopedia of Human Rights / ed. by David P. Forsythe. Oxford Univ. Press, 2009. 2672 p.
5. Griffin J. On Human Rights. Oxford : Oxford University Press, 2008. 360 p.
6. Human Rights in Asia. N.-Y., 2008. 254 p.
7. Human Rights: Southern Voices. Cambridge: Cambridge Univ. Press, 2009. 248 p.

Тема 5

1. Дослідження практики Європейського суду з прав людини для визначення Національних стандартів компенсацій порушення державою прав людини. Інформаційно-аналітичний звіт / М. Гнатовський, А. Федорова, К. Красовський, О. Власенкова. К. : Атіка, 2011. 184 с.

2. Завгородній В. А. Рішення Європейського Суду з прав людини як акти тлумачення норм конвенції про захист прав людини та основоположних свобод Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія: Право / редкол. Ю.М. Бисага, Д.М. Белов, С.Б. Булеца та ін. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2014. Вип. 24. Т. 1. С. 29–33.

3. Мармазов В. Є. Методи динамічного тлумачення Конвенції про захист прав людини та основних свобод в юриспруденції Європейського суду з прав людини. К. : Юридична книга, 2002. 400 с.

4. Навчально-методичний посібник для тренерів навчального курсу для суддів «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя». К.: ВАІТЕ, 2017. 192 с.

5. Права і свободи людини і громадянина в Україні (доктрина Європейського суду з прав людини і Конституційного Суду України) : навчальний посібник. К. : Юрінком Інтер, 2013. 376 с.

6. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Про ратифікацію Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права та Міжнародного пакту про громадянські і політичні права: Указ від 19.10.1973 № 2148 URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2148-08/card6#Public>

7. Червяцова А. О. Право на життя та заборона катувань у рішеннях Європейського суду з прав людини: аналіз судової практики за статтею 2 і 3 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: Навчальний посібник/ А. О. Червяцова. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – 308 с

Тема 6

1. Дослідження практики Європейського суду з прав людини для визначення Національних стандартів компенсацій порушення державою прав людини. Інформаційно-аналітичний звіт / М. Гнатівський, А. Федорова, К. Красовський, О. Власенкова. К. : Атіка, 2011. 184 с.

2. Завгородній В. А. Рішення Європейського Суду з прав людини як акти тлумачення норм конвенції про захист прав людини та основоположних свобод Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія: Право / редкол. Ю.М. Бисага, Д.М. Белов, С.Б. Булеца та ін. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2014. Вип. 24. Т. 1. С. 29–33.

3. Мармазов В. Є. Методи динамічного тлумачення Конвенції про захист прав людини та основних свобод в юриспруденції Європейського суду з прав людини. К. : Юридична книга, 2002. 400 с.

4. Навчально-методичний посібник для тренерів навчального курсу для суддів «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя». К.: ВАІТЕ, 2017. 192 с.

5. Права і свободи людини і громадянина в Україні (доктрина Європейського суду з прав людини і Конституційного Суду України) : навчальний посібник. К. : Юрінком Інтер, 2013. 376 с.

6. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Про ратифікацію Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права та Міжнародного пакту про громадянські і політичні права: Указ від 19.10.1973 № 2148 URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2148-08/card6#Public>

7. Пушкар П. В. Заборона катувань та інші форми жорстокого поводження чи покарання: застосування практики Європейського суду з прав людини. Європейський суд з прав людини. Судова практика. Вип 1. К., 2011. С. 50–116.

8. Червяцова А. О. Право на життя та заборона катувань у рішеннях Європейського суду з прав людини: аналіз судової практики за статтею 2 і 3 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: Навчальний посібник/ А. О. Червяцова. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – 308 с

Тема 7

1. Довідник із застосування статті 5 –Право на свободу та особисту недоторканність
URL : https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_5_UKR.pdf
2. Дослідження практики Європейського суду з прав людини для визначення Національних стандартів компенсацій порушення державою прав людини. Інформаційно-аналітичний звіт / М. Гнатівський, А. Федорова, К. Красовський, О. Власенкова. К. : Атіка, 2011. 184 с.
3. Завгородній В. А. Рішення Європейського Суду з прав людини як акти тлумачення норм конвенції про захист прав людини та основоположних свобод Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія: Право / редкол. Ю.М. Бисага, Д.М. Белов, С.Б. Булеца та ін. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2014. Вип. 24. Т. 1. С. 29–33.
4. Мармазов В. Є. Методи динамічного тлумачення Конвенції про захист прав людини та основних свобод в юриспруденції Європейського суду з прав людини. К. : Юридична книга, 2002. 400 с.
5. Навчально-методичний посібник для тренерів навчального курсу для суддів «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя». К.: ВАІТЕ, 2017. 192 с.
6. Права і свободи людини і громадянина в Україні (доктрина Європейського суду з прав людини і Конституційного Суду України) : навчальний посібник. К. : Юрінком Інтер, 2013. 376 с.
7. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Про ратифікацію Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права та Міжнародного пакту про громадянські і політичні права: Указ від 19.10.1973 № 2148 URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2148-08/card6#Public>

Тема 8

1. Дослідження практики Європейського суду з прав людини для визначення Національних стандартів компенсацій порушення державою прав людини. Інформаційно-аналітичний звіт / М. Гнатівський, А. Федорова, К. Красовський, О. Власенкова. К. : Атіка, 2011. 184 с.
2. Завгородній В. А. Рішення Європейського Суду з прав людини як акти тлумачення норм конвенції про захист прав людини та основоположних свобод Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія: Право / редкол. Ю.М. Бисага, Д.М. Белов, С.Б. Булеца та ін. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2014. Вип. 24. Т. 1. С. 29–33.
3. Мармазов В. Є. Методи динамічного тлумачення Конвенції про захист прав людини та основних свобод в юриспруденції Європейського суду з прав людини. К. : Юридична книга, 2002. 400 с.
4. Навчально-методичний посібник для тренерів навчального курсу для суддів «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя». К.: ВАІТЕ, 2017. 192 с.
5. Посібник за статтею 8 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод URL : https://unba.org.ua/assets/uploads/1259d4263dac852ef056_file.pdf
6. Права і свободи людини і громадянина в Україні (доктрина Європейського суду з прав людини і Конституційного Суду України) : навчальний посібник. К. : Юрінком Інтер, 2013. 376 с.
7. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Про ратифікацію Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права та Міжнародного пакту про громадянські і політичні права: Указ від 19.10.1973 № 2148 URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2148-08/card6#Public>

Тема 9

1. Довідник із застосування статті 9 Конвенції URL : https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_9_UKR.pdf
2. Дослідження практики Європейського суду з прав людини для визначення Національних стандартів компенсацій порушення державою прав людини. Інформаційно-аналітичний звіт / М. Гнатівський, А. Федорова, К. Красовський, О. Власенкова. К. : Атіка, 2011. 184 с.
3. Завгородній В. А. Рішення Європейського Суду з прав людини як акти тлумачення норм конвенції про захист прав людини та основоположних свобод Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія: Право / редкол. Ю.М. Бисага, Д.М. Белов, С.Б. Булеца та ін. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2014. Вип. 24. Т. 1. С. 29–33.
4. Мармазов В. Є. Методи динамічного тлумачення Конвенції про захист прав людини та основних свобод в юриспруденції Європейського суду з прав людини. К. : Юридична книга, 2002. 400 с.
5. Навчально-методичний посібник для тренерів навчального курсу для суддів «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя». К.: ВАІТЕ, 2017. 192 с.
6. Права і свободи людини і громадянина в Україні (доктрина Європейського суду з прав людини і Конституційного Суду України) : навчальний посібник. К. : Юрінком Інтер, 2013. 376 с.
7. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Про ратифікацію Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права та Міжнародного пакту про громадянські і політичні права: Указ від 19.10.1973 № 2148 URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2148-08/card6#Public>

Тема 10

1. Дослідження практики Європейського суду з прав людини для визначення Національних стандартів компенсацій порушення державою прав людини. Інформаційно-аналітичний звіт / М. Гнатівський, А. Федорова, К. Красовський, О. Власенкова. К. : Атіка, 2011. 184 с.
2. Завгородній В. А. Рішення Європейського Суду з прав людини як акти тлумачення норм конвенції про захист прав людини та основоположних свобод Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія: Право / редкол. Ю.М. Бисага, Д.М. Белов, С.Б. Булеца та ін. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2014. Вип. 24. Т. 1. С. 29–33.
3. Мармазов В. Є. Методи динамічного тлумачення Конвенції про захист прав людини та основних свобод в юриспруденції Європейського суду з прав людини. К. : Юридична книга, 2002. 400 с.
4. Навчально-методичний посібник для тренерів навчального курсу для суддів «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя». К.: ВАІТЕ, 2017. 192 с.
5. Права і свободи людини і громадянина в Україні (доктрина Європейського суду з прав людини і Конституційного Суду України) : навчальний посібник. К. : Юрінком Інтер, 2013. 376 с.
6. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Про ратифікацію Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права та Міжнародного пакту про громадянські і політичні права: Указ від 19.10.1973 № 2148 URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2148-08/card6#Public>
7. Свобода вираження поглядів та Інтернет URL : <https://rm.coe.int/168059936a>

Тема 11

1. Дослідження практики Європейського суду з прав людини для визначення Національних стандартів компенсацій порушення державою прав людини. Інформаційно-аналітичний звіт / М. Гнатівський, А. Федорова, К. Красовський, О. Власенкова. К. : Атіка, 2011. 184 с.
2. Завгородній В. А. Рішення Європейського Суду з прав людини як акти тлумачення норм конвенції про захист прав людини та основоположних свобод Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія: Право / редкол. Ю.М. Бисага, Д.М. Белов, С.Б. Булеца та ін. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2014. Вип. 24. Т. 1. С. 29–33.
3. Мармазов В. Є. Методи динамічного тлумачення Конвенції про захист прав людини та основних свобод в юриспруденції Європейського суду з прав людини. К. : Юридична книга, 2002. 400 с.
4. Навчально-методичний посібник для тренерів навчального курсу для суддів «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя». К.: ВАІТЕ, 2017. 192 с.
5. Посібник за статтею 11 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод URL : <https://www.echr.com.ua/publication/svoboda-zibran-ta-obyednannya/>
6. Права і свободи людини і громадянина в Україні (доктрина Європейського суду з прав людини і Конституційного Суду України) : навчальний посібник. К. : Юрінком Інтер, 2013. 376 с.
7. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Про ратифікацію Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права та Міжнародного пакту про громадянські і політичні права: Указ від 19.10.1973 № 2148 URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2148-08/card6#Public>

Тема 12

1. Дослідження практики Європейського суду з прав людини для визначення Національних стандартів компенсацій порушення державою прав людини. Інформаційно-аналітичний звіт / М. Гнатівський, А. Федорова, К. Красовський, О. Власенкова. К. : Атіка, 2011. 184 с.
2. Завгородній В. А. Рішення Європейського Суду з прав людини як акти тлумачення норм конвенції про захист прав людини та основоположних свобод Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія: Право / редкол. Ю.М. Бисага, Д.М. Белов, С.Б. Булеца та ін. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2014. Вип. 24. Т. 1. С. 29–33.
3. Мармазов В. Є. Методи динамічного тлумачення Конвенції про захист прав людини та основних свобод в юриспруденції Європейського суду з прав людини. К. : Юридична книга, 2002. 400 с.
4. Навчально-методичний посібник для тренерів навчального курсу для суддів «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя». К.: ВАІТЕ, 2017. 192 с.
5. Посібник за статтею 1 Протоколу No. 1 – Захист власності URL : <https://www.echr.com.ua/publication/zaxist-vlasnosti-posibnik-zi-st-1-protokolu-1/>
6. Права і свободи людини і громадянина в Україні (доктрина Європейського суду з прав людини і Конституційного Суду України) : навчальний посібник. К. : Юрінком Інтер, 2013. 376 с.
7. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Про ратифікацію Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права та Міжнародного пакту про громадянські і політичні права: Указ від 19.10.1973 № 2148 URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2148-08/card6#Public>

Тема 13

1. Дослідження практики Європейського суду з прав людини для визначення Національних стандартів компенсацій порушення державою прав людини. Інформаційно-аналітичний звіт / М. Гнатівський, А. Федорова, К. Красовський, О. Власенкова. К. : Атіка, 2011. 184 с.
2. Завгородній В. А. Рішення Європейського Суду з прав людини як акти тлумачення норм конвенції про захист прав людини та основоположних свобод Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія: Право / редкол. Ю.М. Бисага, Д.М. Белов, С.Б. Булеца та ін. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2014. Вип. 24. Т. 1. С. 29–33.
3. Мармазов В. Є. Методи динамічного тлумачення Конвенції про захист прав людини та основних свобод в юриспруденції Європейського суду з прав людини. К. : Юридична книга, 2002. 400 с.
4. Навчально-методичний посібник для тренерів навчального курсу для суддів «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя». К.: ВАІТЕ, 2017. 192 с.
5. Посібник з європейського антидискримінаційного права URL : <https://www.echr.com.ua/publication/antidiskriminacijne-pravo/>
6. Права і свободи людини і громадянина в Україні (доктрина Європейського суду з прав людини і Конституційного Суду України) : навчальний посібник. К. : Юрінком Інтер, 2013. 376 с.
7. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Про ратифікацію Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права та Міжнародного пакту про громадянські і політичні права: Указ від 19.10.1973 № 2148 URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2148-08/card6#Public>

Тема 14

1. Дослідження практики Європейського суду з прав людини для визначення Національних стандартів компенсацій порушення державою прав людини. Інформаційно-аналітичний звіт / М. Гнатівський, А. Федорова, К. Красовський, О. Власенкова. К. : Атіка, 2011. 184 с.
2. Завгородній В. А. Рішення Європейського Суду з прав людини як акти тлумачення норм конвенції про захист прав людини та основоположних свобод Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія: Право / редкол. Ю.М. Бисага, Д.М. Белов, С.Б. Булеца та ін. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2014. Вип. 24. Т. 1. С. 29–33.
3. Захист права на справедливий суд відповідно до Європейської конвенції з прав людини : посібник для юристів. 2-ге видання URL : <https://www.echr.com.ua/publication/pravo-na-spravedlivij-sud/>
4. Мармазов В. Є. Методи динамічного тлумачення Конвенції про захист прав людини та основних свобод в юриспруденції Європейського суду з прав людини. К. : Юридична книга, 2002. 400 с.
5. Навчально-методичний посібник для тренерів навчального курсу для суддів «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя». К.: ВАІТЕ, 2017. 192 с.
6. Права і свободи людини і громадянина в Україні (доктрина Європейського суду з прав людини і Конституційного Суду України) : навчальний посібник. К. : Юрінком Інтер, 2013. 376 с.
7. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Про ратифікацію Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права та Міжнародного пакту про громадянські і політичні права: Указ від 19.10.1973 № 2148 URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2148-08/card6#Public>

Тема 15

1. Дослідження практики Європейського суду з прав людини для визначення Національних стандартів компенсацій порушення державою прав людини. Інформаційно-аналітичний звіт / М. Гнатівський, А. Федорова, К. Красовський, О. Власенкова. К. : Атіка, 2011. 184 с.
2. Заборона зловживання правами: посібник зі статті 17 Конвенції. URL : <https://www.echr.com.ua/publication/zaborona-zlovzhivannya-pravami-posibnik-zi-statti-17-konvencii/>
3. Завгородній В. А. Рішення Європейського Суду з прав людини як акти тлумачення норм конвенції про захист прав людини та основоположних свобод Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія: Право / редкол. Ю.М. Бисага, Д.М. Белов, С.Б. Булеца та ін. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2014. Вип. 24. Т. 1. С. 29–33.
4. Мармазов В. Є. Методи динамічного тлумачення Конвенції про захист прав людини та основних свобод в юриспруденції Європейського суду з прав людини. К. : Юридична книга, 2002. 400 с.
5. Навчально-методичний посібник для тренерів навчального курсу для суддів «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя». К.: ВАІТЕ, 2017. 192 с.
6. Права і свободи людини і громадянина в Україні (доктрина Європейського суду з прав людини і Конституційного Суду України) : навчальний посібник. К. : Юрінком Інтер, 2013. 376 с.
7. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Про ратифікацію Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права та Міжнародного пакту про громадянські і політичні права: Указ від 19.10.1973 № 2148 URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2148-08/card6#Public>

Тема 16

1. Битяк Ю. П., Яковюк І.В. Права і свободи людини в умовах глобалізації. *Філософія права і загальна теорія права*. 2013. № 2. С. 80–93.
2. Бурлак О. В. Міжнародні стандарти щодо статусу і функціонування національних установ із захисту і заохочення прав людини : монографія. Іван-Франківськ : Симфонія форте, 2012. 212 с.
3. Декларація про ліквідацію всіх форм нетерпимості та дискримінації на основі релігії або переконань, прийнята резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 36/55 від 25.11.1981 р. URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_284
4. Другий Факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, що стосується скасування смертної кари від 15.12.1989 р. Офіційний вісник України. 2007. № 24. Ст. 974.
5. Економічна і соціальна рада ООН (ЕКОСОП), Резолюція ЕКОСОП 2006/23: Зміцнення основних принципів поведінки суддів від 27 липня 2006 р., E/RES/2006/23. URL : https://www.unodc.org/pdf/corruption/corruption_judicial_res_e.pdf
6. Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню від 26 листопада 1987 р. URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_068
7. Європейська конвенція про захист прав і фундаментальних свобод людини з протоколами (1950 р.) підписана 28.07.1951, ратифікована Україною 10.01.2002 URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004
8. Європейська хартія про закон «Про статус суддів», Рада Європи, 10 липня 1998 р. URL : https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round4/European-Charter-on-Statute-of-Judges_EN.pdf
9. Загальна Декларація прав людини від 10.12. 1948 р. URL : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_015

10. Конвенція Організація Об'єднаних Націй проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10.12.1984 р. URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085
11. Конвенція про статус апатридів 1954 р. URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_232
12. Конвенція про статус біженців 1951 р. URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_011
13. Манукян В. И. Международная защита прав человека: право, прецеденты, комментарии : науч.-практ. пособие / В. И. Манукян. Киев : Истина, 2010. 480 с.
14. Мицик В. В. Права людини у міжнародному праві. Міжнародно-правові механізми захисту: підруч. [для студ.вищ.навч.закл.]. К. : Видавничий дім «Промінь», 2010. 722 с.
15. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, резолюція Генеральної Асамблеї ООН 2200А (XXI) від 19 грудня 1966 р., 21 U.N. GAOR Supp. (No. 16), стор. 52, U.N. Doc. A/6316 (1966), 999 U.N.T.S. 171, набрала чинності 23 березня 1976 р. URL : <http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/ccpr.aspx>
16. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 16 грудня 1966 р. URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043
17. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права 1966 р. URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042
18. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права, резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 16 грудня 1966 р., набрала чинності 18 вересня 1973 р. URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042
19. Монреальська універсальна декларація про незалежність правосуддя від 10 червня 1983 р., перша світова конференція з питань незалежності правосуддя. URL : <http://www.jiwp.org/#!/montreal-declaration/c1bue>
20. Навчально-методичний посібник для тренерів навчального курсу для суддів «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя». К.: ВАІТЕ, 2017. 192 с.

4. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://fidic.org/>
2. <http://vdkn2.tail.ru/site/ru/international-freight-transportation/carriage-documents>
3. <http://www.ccu.gov.ua/>
4. <http://www.imf.org/external/russian/>
5. <http://www.rada.gov.ua>
6. <http://www.ucci.org.ua>
7. <http://www.unidroit.org/news>
8. <http://www.worldbank.org/ru/about/what-we-do/brief/ibrd>
9. <https://minjust.gov.ua>
10. <https://rada.gov.ua/>
11. <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>
12. <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/ukr&c>
13. <https://www.venice.coe.int/webforms/events/>
14. <https://www.wto.org/>

Розробники навчально-методичних матеріалів:

Викладачі дисципліни:

завідувач кафедри міжнародного та європейського права, кандидат юридичних наук,
доцент

_____ О.Ю. Черняк

26.08.2019 року

Схвалено кафедрою міжнародного та європейського права

27 серпня 2019 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри _____ О.Ю.Черняк

_____2019 року

Декан юридичного факультету, доцент кафедри кримінального права та процесу,
кандидат юридичних наук

_____ С.А.Крушинський

27 серпня 2019 року

Погоджено методичною радою університету 27 серпня 2019 року, протокол № 1.

Голова методичної ради _____ І.Б. Ковтун

27 серпня 2019 року

Обліковий обсяг програми – 2,8 ум.др.арк.